RNI NO. MAHMAR/2020/84035

कायदेविषयक मार्गदर्शन मोफत
संपर्क
अॅड . सुशीला
मो नं 8766507294

BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

दि.15 जानेवारी 2026

1994 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

शुक्रवार, १६ जानेवारी २०२६ | वर्ष : ६ | अंक : २२ | दैनिक | किंमत : ₹५/-
Friday, 16 January 2026 | Year : 6 | Issue : 22 | Daily | Rate: Rs. 5/-

बीएमसीसह सर्व महानगरपालिकांमध्ये मतदान

नागपूर : आज म्हणजे 15 जानेवारी 2026 रोजी नागपूर महानगरपालिकेच्या निवडणुकीत नागपूरमध्ये दुपारी 1: 30 वाजेपर्यंत अंदाजे 26.5 टक्के मतदान झाले होते. या आकड्याच्या आधारे, साडेपाच वाजेपर्यंत एकूण मतदान टक्केवारी अधिक वाढली असण्याची शक्यता आहे, पण अधिकृत अंतिम टक्केवारीचे निकाल (संपूर्ण मतदान समाप्त झाल्यानंतर) अद्याप उपलब्ध झालेले नाहीत आणि ते निवडणूक अधिकाऱ्यांकडून नंतर जारी होतील. निवडणुकीत मतदान संध्याकाळी साडेपाच वाजता (5:30 श्रद्ध) संपले आहे आणि त्यानंतरची अंतिम अधिकृत मतदान टक्केवारी अद्याप राज्य निवडणूक आयोगाकडून जाहीर झालेली नाही. जसेच, महाराष्ट्रातील इतर

वयोवृद्ध दांपत्याची मतदानासाठी धावपळ

नागपूर : तब्बल पावणेचार वर्षांनंतर नागपूर महापालिकेची निवडणूक आज होत आहे. आज सकाळी 7.30 वाजल्यापासून मतदानाला सुरुवात झाली. या निवडणुकीत 38 प्रभाग असून 151 नगरसेवक निवडून दिले जाणार आहेत. महापालिकेने शहराचे दहा झोनमध्ये विभाजन केले आहे. त्यानुसार धंतोली झोनमध्ये प्रभाग क्रमांक 17, 33 आणि 35 यांचा समावेश आहे. प्रभाग क्रमांक 35 मधील मनीष नगर येथील रचना किड्झी शाळेतील मतदान केंद्रावर अनेक मतदारांची नावे मतदार यादीत नसल्याने चिडचिड व्यक्त केली जात होती. दोन वयोवृद्ध दांपत्याने या मतदान केंद्रावर वेगवेगळ्या पक्षांच्या बूथवर चौकशी केली; मात्र त्यांची नावे सापडली नाहीत. प्रभाकर गायकवाड (रेणुका नगर, मनीष नगर) यांनी सांगितले की त्यांचे नाव दरवेळी रचना किड्झी शाळेतील मतदान केंद्रावर असायचे; मात्र यावेळी त्यांचे नाव यादीत नाही. त्यांच्या दोन मुलांची व दोन सुनांची नावे नरेंद्र नगर येथील अग्निशमन केंद्राजवळील मतदान केंद्रावर गेली आहेत. मात्र त्यांचे व त्यांच्या पत्नीचे नाव कोणत्याच मतदार यादीत आढळत नाही.

नागपुरात माजी नगरसेवक व भाजप उमेदवारावर जीवघेणा हल्ला

नागपूर : नागपुरात प्रभाग 11 मधील भाजपचे उमेदवार व माजी नगरसेवक भूषण शिंगणे यांच्यावर बुधवारी रात्री काही जणांनी जीवघेणा हल्ला केला. यात त्यांच्या हाताला, तोंडाला गंभीर जखम झाली असून त्यांना खाजगी रुग्णालयात दाखल केले आहे. भाजप शहर अध्यक्ष दयाशंकर तिवारी यांनी काँग्रेस उमेदवार चाचेरकर व काही काँग्रेस कार्यकर्त्यांनी हा हल्ला केल्याचा आरोप केला आहे. त्यांनी हल्लेखोरांवर तात्काळ कारवाईची मागणी पोलीस आयुक्ताकडे केली असून मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनाही या घटनेची माहिती दिली.

मुंबई : बीएमसीसह

महानगरपालिका निवडणूक 2026 मतदान

महाराष्ट्रातील 29 महानगरपालिकांसाठी मतदान संपले आहे. 227 बीएमसी वॉर्डसाठी मतदान सुरू आहे. मतमोजणी उद्या, शुक्रवारी होईल आणि संध्याकाळपर्यंत निकाल लागण्याची शक्यता आहे. निवडणुकीसाठी कडक सुरक्षा व्यवस्था करण्यात आली आहे, एकट्या मुंबईत सुमारे 28,000 सुरक्षा कर्मचारी तैनात आहेत. मुंबईत दुपारी 3.30 वाजेपर्यंत 41.08टक्के मतदानाची नोंद झाली. महाराष्ट्रातील महापालिका निवडणुकीत मतदान केल्यानंतर बोटांवरून शाई सहजपणे पुसल्याचे काही व्हिडिओ सोशल मीडियावर व्हायरल होत आहेत. या व्हिडिओंबद्दल प्रश्न उपस्थित केले जात आहेत. पुणे महानगरपालिका (पीएमसी) निवडणुकीसाठी गुरुवारी सकाळी मतदान सुरू होताच, काही ठिकाणी ईव्हीएम मशीनमध्ये तांत्रिक बिघाड झाल्याच्या बातम्या आल्या. निवडणूक अधिकाऱ्यांनी सांगितले की, जिथे जिथे मशीनमध्ये समस्या होती तिथे नियमांनुसार तात्काळ नवीन मशीन बसवण्यात आल्या. राष्ट्रवादी काँग्रेस (सपा) नेते रोहित पवार यांनी सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म एक्सवर सांगितले की, पुणे आणि पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका क्षेत्रातील काही ईव्हीएम अचानक काम करणे बंद झाले. काही मशीनमधील वेळ सुमारे 15 मिनिटे मागे पडत असल्याचा आरोपही त्यांनी केला. पुणे महानगरपालिकेत एकूण 41 वॉर्ड आहेत आणि 165 जागांसाठी निवडणुका होत आहेत.

“ आजचा मतदार अधिक जागरूक झाला आहे. नागरिकच आता नेत्यांना सुधारत असून, आवश्यकतेनुसार त्यांना धडाही शिकवत आहेत.

– अॅड. प्रकाश आंबेडकर

मुद्दे भटकावण्याचे कितीही प्रयत्न झाले तरी, ज्यांनी स्थानिक प्रश्न आणि स्थानिक मुद्दे प्रामाणिकपणे निवडणुकीत मांडले, त्यांनाच मतदारांचा प्रतिसाद मिळत आहे.

– प्रा. अंजली आंबेडकर

राज्य निवडणूक आयोग : महाराष्ट्र राज्य निवडणूक आयोगाने गुरुवारी स्पष्ट केले की मतदाराच्या बोटावरून अमिट शाई पुसणे किंवा मतदानादरम्यान गोंधळ निर्माण करण्याचा प्रयत्न करणे हे निवडणूक गैरव्यवहार मानले जाईल. राज्य निवडणूक आयोगाने मतदारांना आणि सर्व पक्षांना स्पष्टपणे इशारा दिला की नियमांचे उल्लंघन करणे हा गंभीर गुन्हा आहे आणि कोणत्याही परिस्थितीत पुन्हा मतदान करण्यास परवानगी दिली जाणार नाही. यापूर्वी, राज्य निवडणूक आयुक्त दिनेश वाघमारे यांनी सांगितले होते की, आयोग सोशल मीडियावर फिरणाऱ्या व्हिडिओंची चौकशी करत आहे ज्यात मतदान केल्यानंतर लोक त्यांच्या बोटांवरून शाई काढताना दिसत आहेत.

“ मी यापूर्वी शाई अशा प्रकारे गायब होताना कधीही पाहिली नाही. मतदानानंतर बोटावर जी खूण केली जात आहे, ती निवडणुकीची शाई नसून केवळ एक मार्कर आहे. निवडणुकीसाठी वापरली जाणारी शाई अनेक दिवस निघत नाही. मात्र, या निवडणुकीत वापरला जाणारा मार्कर वेगळाच आहे, हा मार्कर सहजपणे पुसला जाऊ शकतो. यामध्ये निश्चितच काहीतरी मोठी गडबड आहे. – अनिल परब

“ गणेश नाईक यांचे मतदान केंद्रच फरार झाले. 4 तास मतदान केंद्र शोधायला लागले. ही एका मंत्र्यांची अवस्था आहे. या सगळ्या गोष्टीवर इलाज नसेल तर निवडणूक आयुक्तांना तात्काळ निलंबित करून त्यांच्यावर कारवाई केली पाहिजे. बसल्या जागी फुकटचा जनतेचा पैसा खातायेत आणि सत्ताधाऱ्यांसमोर लाचारी करतायेत. पुरुष मतदारांसमोर महिलांचा फोटो आहे. मतदान केंद्रावर भाजपा उमेदवाराच्या पाट्याच दिसतायेत. हा लोकशाहीचा खून करण्याचा प्रकार आहे. वन नेशन, वन इलेक्शन त्यासाठी मोदींना हवं. एकाच वेळी सगळीकडे गोंधळ घालून काही वाटेल ते करा पण सत्ता काबीज करा अशी टीका त्यांनी केली. दरम्यान, संविधान विरोधी निवडणूक आयोग आहे. निवडणूक आयुक्तांवर कारवाई झालीच पाहिजे. निवडणूक आयोगाचा संपूर्ण स्टाफ रोज काय करत असतो त्याचा छडा लावला पाहिजे. बसल्या जागी पगार खातायेत. त्यांच्या कार्यालयात राजकीय पक्षांचे प्रतिनिधी ठेवावे लागतील. तुमचा रोजचा लेखाजोखा जनतेसमोर आणावा लागेल. कोर्टात जाऊन करणार काय, एकदा कोर्टात गेले की पुढे 4-5 वर्ष सुरूच राहते. निवडणूक आयोग झोपेचे सोंग करते. हा प्रश्न गंभीर आहे तो गांभीर्याने घेतला पाहिजे.

– उद्धव ठाकरे

नाव एका ठिकाणी, मतदान दुसरीकडे..! : पुणे : विधानसभा निवडणुकीसाठी पुणे आणि पिंपरी-चिंचवड शहरात मतदानाचा उत्साह हळूहळू वाढतांना दिसून आला. सकाळच्या वेळेत मतदानाचा वेग कमी असला तरी दुपारनंतर मतदार केंद्रांवर रांगा वाढल्या. पहिल्या टप्प्यात सकाळी पहिल्या दोन तासांत पुण्यात सरासरी 5.5 टक्के, तर पिंपरी-चिंचवडमध्ये 7 टक्के मतदान नोंदवले गेले. दुसऱ्या टप्प्यात सकाळी 11.30 वाजेपर्यंत पुण्यात मतदानाची टक्केवारी 12 टक्क्यांवर, तर पिंपरी-चिंचवडमध्ये 16.03 टक्क्यांपर्यंत पोहोचली. मतदान प्रक्रियेत तरुणांपासून ज्येष्ठ नागरिकांपर्यंत सर्वच घटकांचा सहभाग दिसून आला. अनेक ज्येष्ठ नागरिक रिक्षा, खासगी वाहनांच्या सहाय्याने मतदान केंद्रांवर पोहोचताना दिसले. काही ठिकाणी मतदार यादीतील बदल आणि मतदान केंद्र बदलल्यामुळे नागरिकांचा गोंधळ झाला.

धुळे महापालिका निवडणुकीदरम्यान हिंसाचार : मुंबई : महाराष्ट्रातील महापालिका निवडणुकांदरम्यान गेल्या 48 तासांत धुळ्यात मोठ्या प्रमाणात अशांतता निर्माण झाली. दोन गटांमध्ये संघर्ष झाला, त्यात ईव्हीएमचे नुकसान झाले. जमावाने शिवसेनेच्या एका नेत्याच्या घरावरही हल्ला केला. बिघडणारी परिस्थिती हाताळण्यासाठी धुळ्यात अतिरिक्त पोलिस बंदोबस्त तैनात करण्यात आला आहे. प्रशासनाने गैरकृत्य करणाऱ्यांविरुद्ध कठोर कायदेशीर कारवाई करण्याचे आवाहन केले आहे आणि जनतेला शांतता राखण्याचे आवाहन केले आहे. बुधवारी संध्याकाळी देवपूरच्या कृषी कॉलनीतील शिवसेना जिल्हाप्रमुख मनोज मोरे यांच्या घरावर सुमारे 20 जणांच्या जमावाने हल्ला केला. जमावाने घरात घुसून दगडफेक केली आणि वाहनांचे नुकसान केले. उमेदवारी अर्ज मागे घेण्यावरून मनोज मोरे आणि भाजप नेते विलास शिंदे यांच्यात वाद झाल्याचे पोलिसांचे म्हणणे आहे.

बटन धनुष्यबाणाचे दाबतोय, लाईट कमळासमोरची पेटते... नाशिक महानगरपालिका निवडणुकीच्या मतदानादरम्यान आज प्रभाग क्रमांक 24 मध्ये मोठा राजकीय गोंधळ पाहायला मिळाला. शिवसेना (एकनाथ शिंदे गट) आणि भाजप हे युतीत असले तरी, या प्रभागात मैत्रीपूर्ण लढत किंवा स्थानिक वादातून गंभीर आरोप समोर आले आहेत. ‘ईव्हीएमवर धनुष्यबाणाचे बटन दाबल्यानंतर भाजपच्या चिन्हापुढील लाईट लागत आहे,’ असा खळबळजनक दावा शिंदे गटाच्या उमेदवार डॉ. पुनम महाले यांनी केला आहे. नाशिकमधील गोविंदनगर भागातील ग्रामदेव प्राथमिक शाळेत असलेल्या मतदान केंद्रावर हा प्रकार घडल्याचे सांगण्यात येत आहे. येथील मतदार गिरीश शिरवाडकर यांनी तक्रार केली की, त्यांनी एका चिन्हाला मत दिले असता दुसऱ्याच चिन्हाचा लाईट लागला. या प्रकारामुळे मतदारांमध्ये संभ्रम निर्माण झाला असून अनेक मतदारांनी निवडणूक निर्णय अधिकाऱ्यांकडे लेखी तक्रारी दाखल केल्या आहेत.

सांगलीत प्रभाग क्र. 10 मध्ये ईव्हीएम मशीनमध्ये अदलाबदलीचा आरोप : सांगली मिरज कुपवाड शहर महानगरपालिका सार्वत्रिक निवडणुकीसाठी साडे अकरा वाजेपर्यंत 17.20 टक्के मतदान झाले.. दरम्यान, प्रभाग क्रमांक 10 मध्ये ईव्हीएम मशीनमध्ये अदलाबदलीचा आरोप झाला. सांगलीवाडी, वडर कॉलनी, जामवाडी, संजयनगर येथील बुथवर मतदारांच्या रांगा लागल्या आहेत नव मतदारांची मोठा उत्साह दिसून येत आहे. राष्ट्रवादीचे नेते आमदार जयंत पाटील यांनी विविध मतदान केंद्रांना भेटी देत आढावा घेतला.

जळगावात ईव्हीएममधील गोंधळामुळे मतदानाला खोळंबा : जळगाव : महानगरपालिका निवडणुकीसाठी 15 जानेवारी रोजी सकाळी 7.30 वाजता मतदानाला सुरुवात झाली. 11.30 वाजेपर्यंत शहरात एकूण 13.39 टक्के मतदानाची नोंद झाली. यामध्ये 33,257 पुरुष आणि 25,441 महिला अशा एकूण 58,698 मतदारांनी आपला हक्क बजावला.मतदान प्रक्रिया सुरू होत असतानाच उर्दू शाळा क्र. 15 मधील केंद्रावर एक गंभीर प्रकार समोर आला. या केंद्रावर ईव्हीएम मशीनची ‘अ, ब, क, ड’ अशी असणारी अधिकृत क्रमवारी प्रशासनाकडून चुकून उलट्या क्रमाने लावण्यात आली होती. उमेदवार रवींद्र मोरे यांनी हा प्रकार लक्षात येताच तातडीने आक्षेप नोंदवला. त्यानंतर निवडणूक प्रशासनाने आपली चूक सुधारत मांडणीमध्ये दुरुस्ती केली

महत्त्वाच्या बातम्या

शालांत परीक्षांचे आठ हजार केंद्र उजळणार

वर्धा : राज्यात दहावी व बारावीच्या परीक्षा या शासनाच्या दृष्टीने एक आव्हान ठरत असतात. विविध घटकांची मदत घेत या परीक्षा सुरळीत पार पडाव्यात म्हणून राज्य शिक्षण मंडळ प्रयत्नशील असते. त्या पार्श्वभूमीवर राज्य शिक्षण मंडळ व राज्य मुख्याध्यापक महामंडळाची परीक्षा संचालनाबाबत सभा झाली. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ पुणेचे अध्यक्ष डॉ. त्रिगुण कुलकर्णी यांच्या अध्यक्षतेखाली तसेच मुख्याध्यापक मंडळाचे अध्यक्ष रावसाहेब आवारी, मंडळाचे सचिव माळी व केरूभाऊ ढोमसे राज्य अध्यक्ष यांच्या प्रमुख उपस्थितीमध्ये अखिल महाराष्ट्र मुख्याध्यापक महामंडळ यांची सभा झाली . यात महत्वपूर्ण निर्णय झाले.

इराणमध्ये अशांतता : आज पासून स्वदेशी परतण्याची मोहीम सुरू होऊ शकते

नवी दिल्ली : गेल्या 15 दिवसांपासून सुरू असलेल्या हिंसाचार आणि निदर्शनांमुळे इराणमधील परिस्थिती अत्यंत बिकट बनली आहे. भारत सरकार इराणमध्ये अडकलेल्या नागरिकांना बाहेर काढण्याची तयारी करत आहे. सूत्रांनी दिलेल्या माहितीनुसार, भारत सरकार शुक्रवारपासून मायदेशी परतण्याची कारवाई सुरू करू शकते. सूत्रांनी दिलेल्या माहितीनुसार, परराष्ट मंत्रालय इराणमधील सध्याच्या अस्थिर परिस्थितीवर बारकाईने लक्ष ठेवून आहे आणि भारतात परत येऊ इच्छिणाऱ्या भारतीय नागरिकांना परत आणण्यासाठी व्यापक तयारी करत आहे.

करूर चेंगराचेंगरीवरील राजकारण

चेन्नई : करूरमधील चेंगराचेंगरीबाबत द्रमुकने टीव्हीके प्रमुख विजय यांच्यावर गंभीर आरोप केले आहेत. करूर चेंगराचेंगरीच्या घटनेबाबत द्रमुकचे प्रवक्ते टी.के.एस. एलांगोवन यांनी टीव्हीके प्रमुख विजय यांच्यावर जोरदार टीका केली आहे. एलांगोवन यांनी अपघात आणि अनेक लोकांच्या मृत्यूसाठी विजय थेट जबाबदार असल्याचा आरोप केला आहे. एका माध्यम संस्थेशी बोलताना एलांगोवन म्हणाले की, अभिनेता-राजकारणी विजय त्यांच्या स्वतःच्या कार्यक्रमात खूप उशिरा पोहोचल्यामुळे ही दुर्घटना घडली. द्रमुक नेते टी.के.एस. एलांगोवन म्हणाले की, विजयने हे समजून घ्यावे की हा अपघात त्याच्या उशिरामुळे झाला. त्याने लोकांना सकाळी 9 ते संध्याकाळी 7:30 पर्यंत जवळजवळ नऊ तास अन्न किंवा पाण्याशिवाय कडक उन्हात वाट पाहायला लावली. लोक बेशुद्ध पडले. एलांगोवन यांनी दावा केला की, जर विजय दुपारी 12 वाजताच्या नियोजित वेळेवर रॅलीत पोहोचला असता तर जीव वाचू शकले असते. ते म्हणाले की, आपली चूक मान्य करण्याऐवजी विजय इतर कारणे सांगत आहे.

राहुल–डीके शिवकुमार भेटीमुळे राजकीय वादळ ?

नवी दिल्ली : कर्नाटकचे उपमुख्यमंत्री डीके शिवकुमार यांनी गुरुवारी सांगितले की, काँग्रेस नेते राहुल गांधी यांच्यासोबतची त्यांची अलीकडील भेट ही सामान्य राजकीय चर्चेचा भाग होती आणि ती फारशी गांभीर्याने घेऊ नये, तसेच ते पक्ष नेतृत्वाशी विविध मुद्द्यांवर चर्चा करत राहतील. राजकीय वर्तुळातील अटकळांना संबोधित करताना डीके शिवकुमार यांनी इंस्टाग्रामवर लिहिले, ‘प्रयत्न अयशस्वी होऊ शकतात, पण प्रार्थना यशस्वी होणार नाहीत. माझ्या प्रार्थनेमुळे, कावेरी मुद्द्याने न्यायालयात एक नवीन वळण घेतले आहे. न्यायालयाने केंद्र सरकारला मेकेदाटू बॅलेंसिंग जलाशयाच्या मुद्द्यावर निर्णय घ्यावा असे सांगितले आहे.’ मंगळवारी म्हैसूरमध्ये राहुल गांधींशी झालेल्या भेटीबद्दल विचारले असता, शिवकुमार म्हणाले की तामिळनाडूला जाताना ट्रान्झिट दरम्यान त्यांनी काँग्रेस नेत्याशी चर्चा केली. ‘मी असे म्हणणार नाही की मी त्यांच्याशी बोललो नाही,’ तो म्हणाला. ‘पण आम्ही काय चर्चा केली ते सार्वजनिक करता येणार नाही. ते माझ्या आणि त्यांच्यामधील आहे.’ त्यांनी सांगितले की ते शुक्रवारी राहुल गांधींना पुन्हा भेटण्यासाठी दिल्लीला जातील. शिवकुमार म्हणाले, ‘मी उद्या दिल्लीला जात आहे. मी तिथे राहुल गांधींना भेटेन. आसाम विधानसभा निवडणुकीबाबत माझी एक बैठकही आहे.’ काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे यांच्याशी झालेल्या भेटीबद्दल ते म्हणाले की, पक्षाध्यक्षांचे त्यांच्या राज्य दौऱ्यादरम्यान स्वागत करणे हे केपीसीसी अध्यक्ष म्हणून पक्षाच्या शिष्टाचाराचा भाग आहे.

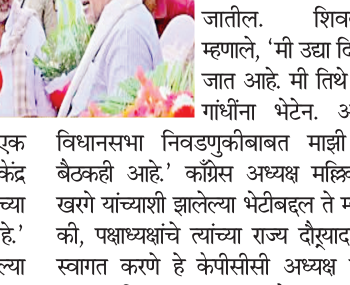

बंगालमध्ये निवडणूकपूर्व गोंधळ...

नवी दिल्ली : पश्चिम बंगालमधील निवडणूक रणनीतीकार फर्म आय-पीएसीच्या जागेवर ईडीने टाकलेल्या छाप्यांवरून गुरुवारी तृणमूल काँग्रेस (टीएमसी) आणि भाजपमधील शाब्दिक युद्ध तीव्र झाले. मुख्यमंत्री ममता बॅनर्जी यांनी तपासात अडथळा आणल्याचा ईडीचा आरोप सर्वोच्च न्यायालयाने मान्य केल्यावर वाद आणखी वाढला. न्यायालयाने ईडी अधिकाऱ्यांविरुद्ध दाखल केलेल्या एफआयआरला स्थगिती दिली आणि राज्य पोलिसांना छाप्याचे सीसीटीव्ही फुटेज जपण्याचे आदेश दिले. टीएमसीचे प्रवक्ते कुणाल घोष यांनी आरोप केला की ईडीची कारवाई राजकीयदृष्ट्या प्रेरित आहे आणि आगामी विधानसभा निवडणुकांना लक्ष्य करून आहे. त्यांनी प्रश्न केला की, ‘हा 2020 चा खटला आहे. पाच-सहा वर्षांपासून एजन्सी काय करत होती? निवडणुकीच्या अगदी आधी ते अचानक का जागे झाले?’ घोष म्हणाले की, आय-पीएसी संचालक प्रतीक जैन यांच्याकडे पक्षाच्या निवडणूक प्रचाराशी संबंधित डेटा आणि रणनीतीची माहिती आहे. भाजप ही माहिती मिळविण्यासाठी किंवा रोखण्यासाठी ईडीचा वापर करू इच्छित आहे.

तरुण आयपीएस अधिकारी सुरक्षा एजन्सींमध्ये काम करण्यास अनिच्छुक

नवी दिल्ली : प्रतिनियुक्तीवर असलेल्या आयपीएस अधिकाऱ्यांचा निर्धारित कोटा भरण्यात केंद्र सरकार अपयशी ठरत आहे. विशेषतः आयपीएस डीआयजी आणि एसपी पदे रिक्त आहेत. केंद्रीय गृह मंत्रालयाच्या अलीकडील अहवालानुसार, तरुण आयपीएस अधिकारी देशाच्या सर्वोच्च गुप्तचर संस्थेत, इंटेलिजेंस ब्युरो (आयबी) काम करण्यास कचरत आहेत. कारण आयबीकडे एसपी (आयपीएस) साठी 83 मंजूर पदे आहेत, परंतु 47 रिक्त आहेत. सीबीआयमध्ये एसपी (आयपीएस) साठी 78 पदे मंजूर करण्यात आली आहेत. त्यापैकी 42 रिक्त आहेत. या दोन सर्वोच्च केंद्रीय संस्थांमध्ये डीआयजी (आयपीएस) पदे देखील पूर्णपणे भरलेली नाहीत. दुसरीकडे, केंद्र सरकारमध्ये प्रतिनियुक्तीवर येणाऱ्या आयपीएस अधिकाऱ्यांचा कोटा वाढवण्यात आला आहे. गेल्या वर्षी केंद्र सरकारमध्ये

आयपीएस अधिकाऱ्यांसाठी अंदाजे 678 पदे मंजूर करण्यात आली होती. आता ही संख्या 700 पेक्षा जास्त झाली आहे. आश्चर्याची गोष्ट म्हणजे, या वाढीनंतरही आयपीएस अधिकाऱ्यांसाठी मंजूर असलेली 212 पदे रिक्त आहेत.

गृह मंत्रालयाच्या ताज्या अहवालात असे म्हटले आहे की सीबीआयमध्ये पोलिस अधीक्षक (आयपीएस) पदांसाठी 78 पदे मंजूर आहेत. अनेक प्रयत्नांनंतरही ही पदे रिक्त आहेत. ही परिस्थिती गेल्या अनेक वर्षांपासून कायम आहे. जर 78 मंजूर पदांपैकी 42 पदे रिक्त राहिली तर रिक्त पदांचे प्रमाण 50टक्के पेक्षा जास्त आहे.

अरवलीवरून राजकीय युद्ध पुन्हा सुरू

नवी दिल्ली : अरावली पर्वतरांगांच्या संवर्धनावरून पुन्हा एकदा राजकारण तापले आहे. केंद्रीय पर्यावरण मंत्री भूपेंद्र यादव यांच्या अलिकडेच झालेल्या विधानानंतर, काँग्रेस पक्षाने मोदी सरकारवर जोरदार हल्ला चढवला आणि ते जनतेचे ‘चुकीचे मार्गदर्शन’ असल्याचे म्हटले. काँग्रेस पक्षाने म्हटले आहे की, अरावली पर्वतरांगांचा नाश करण्यासाठी निघालेले लोक आता तिचे संरक्षण करण्याचा आव आणत आहेत.

रमेश यांनी दावा केला की पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्री यादव यांनी पूर्वी व्याख्या बदलण्याचे समर्थन केले होते आणि ती अंमलात आणण्यासाठी पावले उचलली होती. तथापि, आता, पराभवानंतर, ते विजयाची घोषणा करत आहेत. ‘ज्यांनी विनाश करण्याचा निर्णय घेतला ते आता स्वतःला तारणहार म्हणवून घेत आहेत आणि ढोंग करत आहेत,’ रमेश म्हणाले.

बुधवारी मंत्री यादव यांनी केलेल्या विधानानंतर वाद निर्माण झाला. एका कार्यक्रमात त्यांनी सांगितले की सरकार अरावली टेकड्यांचे संरक्षण आणि पुनर्संचयित करण्यासाठी वचनबद्ध आहे. त्यांनी स्पष्ट केले की गेल्या दोन ते तीन वर्षांत अरावली प्रदेशातील हजारो हेक्टर जमीन पुनर्संचयित करण्यात आली आहे. सरकारने

‘अरावली ग्रीन वॉल प्रोजेक्ट’ सुरू केला आहे, ज्याचा उद्देश 2030 पर्यंत 26 दशलक्ष हेक्टर खराब झालेली जमीन पुनर्संचयित करणे आहे. या उपक्रमांतर्गत, अरावली प्रदेशात 6.45 दशलक्ष हेक्टर खराब झालेली जमीन ओळखण्यात आली आहे. गुजरात, दिल्ली, हरियाणा आणि राजस्थानमध्ये 2.7 दशलक्ष हेक्टरपेक्षा जास्त जमिनीवर हिरवळ करण्याचे काम सुरू करण्यात आले आहे. मंत्री म्हणाले, ‘अरावली प्रदेशातील 29 जिल्ह्यांचे विभागीय वन अधिकारी हा प्रकल्प राबवत आहेत, शुष्क आणि अर्ध-शुष्क परिस्थितीसाठी योग्य असलेल्या स्थानिक प्रजातींची लागवड करत आहेत.’ गेल्या वर्षी पर्यावरण मंत्रालयाने अरावली टेकड्यांच्या व्याख्येत बदल करण्याची शिफारस केली तेव्हा हा विषय सुरू झाला. टीकाकारांचा असा युक्तिवाद होता की यामुळे अरवली पर्वतरांगांना नुकसान होईल. सर्वोच्च न्यायालयाने सुरुवातीला या शिफारसी स्वीकारल्या, परंतु नंतर 29 डिसेंबर 2025 रोजी आदेशाला स्थगिती दिली.

“ मोदी सरकारने अरवली पर्वतरांगांची व्याख्या बदलण्याचा सर्वतोपरी प्रयत्न केला. त्यामुळे तेथील पर्यावरणाचा आणखी नाश झाला असता. -सुदैवाने, सर्वोच्च न्यायालयाने हस्तक्षेप केला आणि हे प्रयत्न थांबवले.

- जयराम रमेश

जिनात राहुल गजभिये

वाढदिवसाच्या हार्दिकशुभेच्छा

: शुभेच्छुक :
अॅड. भिमराव गोविंदा गजभिये, छाया भिमराव गजभिये, मनिषा मिलिंद जामूनकर, मंजुषा विवेक सोनपिपरे, अंजली वैभव गजभिये, प्रीती राहुल गजभिये,पर्वणी, युक्ता, अन्वय, अवनी, मनविजय

" वेळ माणसाला सर्व काही शिकवते, अगदी जगायला सुद्धा...!! "

संपादकीय

भारतासमोरील धोक्याची दिशा

जागतिक राजकारण सध्या एका अस्वस्थ वळणावर उभे आहे. अमेरिका-नेतृत्वाखालील पाश्चिमात्य शक्तींच्या साम्राज्यवादी धोरणांमुळे रशिया, चीन आणि इराणसारख्या राष्ट्रांवर आर्थिक नाकेबंद्या, समुद्री मार्गांवर निर्बंध आणि सामरिक दबाव वाढला आहे. व्हेनेझुएलातील लोकनिवडीनंतर डोनाल्ड ट्रम्प यांच्या काळात अध्यक्ष निकोलास मादुरो यांना पदच्युत करण्याचे प्रयत्न, इराणवर थेट निर्बंध आणि रशियाविरोधात अप्रत्यक्ष युद्धनीती, या सर्वांचा जागतिक अर्थव्यवस्था आणि शक्ती-संतुलनावर खोलवर परिणाम होत आहे. या पार्श्वभूमीवर भारतासारख्या विकसनशील राष्ट्रासाठी धोके वाढत आहेत, कारण स्वायत्त परराष्ट्रनीतीचा आधारच हादरून जातोय. जागतिक अस्थिरतेचे मूळ आणि त्याचे प्रतिबिंब ट्रम्पकालीन अमेरिकन धोरणे जागतिक पोलिसाची भूमिका बजावण्याच्या दाव्याने सुरू झाली, पण आज ती बहुपक्षीय संघर्षात रूपांतरित झाली आहे. रशियाच्या यूक्रेन आक्रमणानंतर नाटोची पूर्वेकडील विस्तार, चीनच्या तायवान धोरणाविरोधातील अमेरिकन नौसेना हालचाली आणि मध्य पूर्वेत इराण-इस्रायल तणाव, हे सर्व जागतिक व्यापार मार्गांना धोका निर्माण करत आहेत. आर्थिक नाकेबंद्या केवळ राजकीय नाहीत, तर त्या ऊर्जा किंमत वाढवून, अन्नसुरक्षेला आव्हान देत आहेत. रशिया-चीन युतीने ब्रिक्स आणि शांघाय सहकार्य संघटना मजबूत केल्या असून, डॉलरची प्रभुत्वाला आव्हान दिले जात आहे. अशा वातावरणात भारताची 'मल्टि-अलाइनमेंट' धोरणे तणावाखाली येत आहेत. भारतासाठी हे धोके द्विमुखी आहेत. एकीकडे अमेरिका-क्वाड भागीदारी चीनविरोधी असली तरी, ती भारताला सामरिक ओझे टाकते. दुसरीकडे, रशियाकडून स-400 सारखे शस्त्रास्त्र मिळवताना [illegible] कायद्याचा धोका. जागतिक अस्थिरतेमुळे तेल आयात महाग आणि रुपयाची घसरण वाढते, जी आधीच उच्च असलेल्या महागाईला खतपाणी घालते. भारतातील राजकीय-आर्थिक समीकरण आणि अदानीचा वाद देशांतर्गत, भाजप-आरएसएस नेतृत्वाखालील सरकारची अमेरिका-केंद्रित धोरणे आता चीनशी जवळीकाच्या चर्चांनी गुंतागुंतीची झाली आहेत. अदानी समूहाच्या अमेरिकन प्रकल्पांवर (जसे श्रीलंकेतील बंदर आणि ऑस्ट्रेलियातील खाणी) Hindenburg Report नंतर प्रश्नचिन्ह उपस्थित झाले, ज्यामुळे कॉर्पोरेट-पक्ष संबंध चर्चेत आले. अदानीची काँग्रेसशी जवळीक साधण्याच्या अफवा, जर खऱ्या असतील तर त्या केवळ व्यावसायिक नाहीत, तर राजकीय सत्तांतरणाच्या संकेत देतात. भाजपची चीनशी आर्थिक जवळीक (चायना+1 धोरणांतर्गत आयात वाढ) सीमावादाच्या पार्श्वभूमीवर धोकादायक वाटते. चीनशी 3,488 किमी सीमा विवाद, गलवान खुपरी नंतरही व्यापार 100 अब्ज डॉलर ओलांडला. हा विरोधाभास भारताच्या सार्वभौमत्वाला धोका आहे. अदानीसारख्या कॉर्पोरेट्सची भूमिका जागतिक गुंतवणुकीत महत्त्वाची असली तरी, ती राजकीय निर्णय प्रभावित करत असल्यास लोकशाही कमकुवत होते. काँग्रेसकडे शांततापूर्ण सत्तांतरणाची शक्यता 'विन-विन' वाटते, कारण ती परराष्ट्रनीतीला संतुलित करू शकते. धोक्याची दिशा, चीनप्रवणता का घातक? भाजप-आरएसएसची कथित चीनकडे झुकणारी धोरणे, ल्हासा रेल्वे प्रकल्पांना मान्यता किंवा BCIM कॉरिडॉर चर्चा, भारतासाठी मृत्युदंडासमान आहेत. आर्थिक अवलंबन (चीनकडून 20टक्के इलेक्ट्रॉनिक्स आयात) आणि सामरिक धोके (पाकिस्तानशी CPEC) वाढवतात. जागतिक संघर्षात भारत तटस्थ राहू शकत नाही; रशियाकडून 60टक्के तेल आणि अमेरिकेकडून तंत्रज्ञान, दोन्ही बाजू धोक्यात. मार्गदर्शक तत्त्व : संविधाननिष्ठ स्वायत्तता भारताला गरज आहे. संविधाननिष्ठ नेतृत्वाची, जे कॉर्पोरेट किंवा विचारसरणीच्या दबावाखाली न येता स्वतंत्र परराष्ट्रनीती राबवेल. नरेंद्र मोदी यांच्या 'व्हिजन 2047' ला जागतिक अस्थिरतेत आव्हाने आहेत, पण नेहरू यांच्या पंचशील तत्त्वांचा पुनरुज्जीवन आवश्यक आहे. ब्रिक्स मजबूत करा, क्वाड स्वायत्त ठेवा आणि ASEAN सारख्या भागीदारांना प्राधान्य द्या. लोकशाहीत सत्तांतरण नैसर्गिक आहे; तो गुन्हा नाही. जागतिक वावटळीत भारताने दिशा हरवू नये. स्वायत्त, संतुलित धोरणानेच आम्ही सुरक्षित राहू शकतो. हीच खरी शहाणपणाची घंटा आहे. जागतिक राजकारणातील राजकीय उदाहरणे ट्रम्प प्रशासनाने 2026 मध्ये इराण व्यापार करणाऱ्या देशांवर 25टक्के टॅरिफ जाहीर केले, ज्यामुळे भारताच्या 2.33 अब्ज डॉलर व्यापाराला धोका निर्माण झाला. चाबहार बंदर प्रकल्प आणि इराणकडून अन्न-औषध निर्यात प्रभावित होण्याची शक्यता आहे, ज्यामुळे भारताला अमेरिका आणि इराण यांच्यात संतुलन साधावे लागत आहे. त्याचवेळी, रशियन तेल आयात (2025 मध्ये 27टक्के हिस्सा) वाढली तरी अमेरिकेने 50टक्के पर्यंत टॅरिफ वाढवले, ज्यामुळे भारताच्या निर्यातीला (कापड, इलेक्ट्रॉनिक्स) धक्का बसला. भारत-चीन संबंधातील राजकीय हालचाली 2026 च्या सुरुवातीला चिनी कम्युनिस्ट पार्टी (CPC) च्या शिष्टमंडळाने BJP आणि RSS नेतृत्वाशी दिल्लीत बैठक केली. 2020 नंतर पहिली अशी पार्टी-टू-पार्टी चर्चा. सीमेवरील डिसएंगेजमेंट, ब्रिक्स 2026 समर्थन आणि लोक-टू-लोक एक्सचेंजेस पुन्हा सुरू करण्यावर चर्चा झाली, पण काँग्रेसने याला 'राजद्रोह' म्हटले आणि शक्सगाम व्हॉली दाव्यांचा उल्लेख करून विरोध केला. MEA नेही द्विपक्षीय संबंध 'फॉरवर्ड-लुकिंग' करण्याचे वक्तव्य दिले, ज्यात PM मोदींचा तियानजिन [illegible] भेट आणि चीनची BRICS 2027 अध्यक्षतेचे समर्थन समाविष्ट आहे. अदानी वाद आणि पक्षीय राजकारण अदानी समूहावर US कोर्टातील आरोपांनंतर काँग्रेसने PAC तपासाची मागणी केली, विशेषतः LIC च्या 33,000 कोटी गुंतवणुकीवर. बिहारमध्ये NDA सरकारने अदानीला 1050 एकर जमीन 1 रुपया दराने 33 वर्षांसाठी दिली, ज्याला काँग्रेसने 'मोदी-अदानी षड्यंत्र' म्हटले आणि 10 लाख झाडे तोडल्याचा आरोप केला. भाजपने उत्तर देत काँग्रेस शासित राज्यांत (छत्तीसगढ, राजस्थान) अदानी गुंतवणुकीचे उदाहरण दिले आणि सोरोस-संबंध जोडले. CPC शिष्टमंडळाच्या काँग्रेसशी संभाव्य बैठकीच्या चर्चांनी राजकीय वर्तुळात आणखी उत्तेजना वाढली. परिणाम आणि धोका दिशा या उदाहरणांमधून दिसते की भाजपची चीनशी जवळीक (CPC बैठक) अमेरिकन दबाव (इराण-रशिया टॅरिफ) सोबत धोकादायक संतुलन आहे. काँग्रेसची अदानी टीका कॉर्पोरेट-पक्ष संबंध उघड करते, ज्यामुळे सत्तांतरणाच्या चर्चांना खतपाणी घालते. भारताला स्वायत्त धोरणाची गरज आहे, ज्यात ट्रम्पच्या 'लिबरेशन डे' टॅरिफमुळे (भारतीय तेल खरेदीवर लक्ष) अधिक तणाव येऊ शकतो. ■■

रेती तस्करीचा हजारों कोटींचा काळा बाजार!

विकासाच्या नावाखाली लुट आहे. नदीच्या छातीत घाव आहे. सत्तेच्या सावलीत फोफावलेली माफियागिरी आहे. अन् संगनमताने चालणारी रेती तस्करी आहे. ती नदीच्या कुशीत शांतपणे विसावलेली असते. पाण्याचा प्रवाह सांभाळते. भूजल टिकविते. जीवनाला आधार देणारी ही साधी रेती. तिच्यासाठी आज महाराष्ट्रात रक्तरंजित संघर्ष आहे. राजकीय साटेलोटे आहेत. गुन्हेगारी आहे. ती अर्थव्यवस्थेचे केंद्र बनली आहे. राज्यात असा एकही तालुका, गाव किंवा नदीकाठ उरलेला नाही. जिथे 'रेती तस्करी नाही' असे ठामपणे सांगता येईल. शेतीचा हंगाम संपला की ट्रॅक्टर, ट्रक, पोकलेन आणि बोटी रेतीच्या शोधात रस्त्यावर उतरतात. दिवसा विकासाच्या नावाखाली राबतात. रात्री लुटीच्या अंधारात वावरतात. ही केवळ चोरी नाही. हा दहा हजार कोटी रुपयांचा समांतर अर्थसत्तेचा काळा बाजार आहे. गावापासून मंत्रालयापर्यंत माफियांची साखळी आहे. प्रत्येक गावात एखादा-दोन 'रेतीवाले' असतात. कधी ते स्थानिक गुंड, कधी ठेकेदार, तर कधी राजकीय कार्यकर्ते असतात. त्यांना माहिती असते. कोणत्या अधिकाऱ्याला किती हवेत. कोणत्या पोलिस ठाण्यात कोणत्या वेळेस आणि कोणत्या नेत्याच्या नावावर किती हप्ता पोहोचतो. हा धंदा गावात सुरू होतो. पण त्याची मुळे थेट राजधानीत खोलवर रूजलेली आहेत. दिवसा परवाना. रात्री तस्करी. पकडले गेले तर तोच परवाना पुढे केला जातो. थोडी 'चिरीमीरी' फिरते. मग सगळे जैसे थे. हा प्रकार गुपचूप नाही. तो राजरोषपणे, उघडपणे चालतो. माजलेल्या माफियांना राजाश्रय असतो. पटकन पक्षात प्रवेश मिळतो. आरडाआरोड झाली की क्षणात गच्छंती होते. सावनेर प्रकरण राज्यातील त्याचे बोलके उदाहरण आहे. महसूल मंत्री आणि मुख्यमंत्र्यांच्या गृह जिल्ह्यातील आहे. चार दिवसांनी लगेच ईडी येते. धाडी घालते. नैतिकतेची फुशारकी मारली जाते. कारण त्यामागे सत्तेची ढाल असते. महाराष्ट्रात रेतीचा वापर प्रामुख्याने बांधकाम, रस्ते, पूल, इमारती आणि पायाभूत सुविधांसाठी होतो. राज्याची वार्षिक रेतीची मागणी सुमारे 100 दशलक्ष टनांहून अधिक आहे. पंधरा वर्षात ही मागणी 35 टक्क्याने वाढली. अलिकडे ही मागणी दरवर्षी सुमारे 7 टक्क्यांनी वाढत आहे. शहरीकरण, स्मार्ट सिटी, महामार्ग, मेट्रो या साऱ्या घोषणा रेतीच्या ढिगाऱ्यावर उभ्या आहेत. भारत जगातील दुसरा सर्वात मोठा सिमेंट उत्पादक देश आहे. त्या सिमेंटसाठी रेती लागते. रेतीसाठी नद्या फोडल्या जातात. त्या नद्यांसोबत समाजाचाही कणा मोडला जातो. नद्या ओरडत आहेत. पण सत्ता बहिरी आहे. महाराष्ट्रातील नद्या, नाले, खाड्या आज रेती चोरांचे अड्डे बनले आहेत. नदीपात्र रुंद होत आहेत. काठांची धूप होत आहे. भूजल पातळी दरवर्षी चार-पाच पट खोल जात आहे. कूपनलिका कोरड्या पडत आहेत. शेती संकटात सापडत आहे. हे केवळ पर्यावरणीय संकट नाही. तर शेती व मानवी अस्तित्वावरचा हल्ला आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने याला गंभीर पर्यावरणीय नुकसान म्हटले. मात्र जमिनीवर वास्तव बदललेले नाही. रेती तस्करी ही आज संघटित गुन्हेगारी आहे. स्थानिक ठेकेदार, राजकारणी, पोलीस आणि नोकरशाही यांची मिलीभगत स्पष्टपणे दिसते. नागपूर, पुणे, नांदेड, भंडारा या जिल्ह्यांत माफियांचा वावर वाढला. तो राज्याच्या सीमापार पोहचला. 2013 ते 2017 या काळात महाराष्ट्रात 1,39,706 अवैध प्रकरणे नोंदवली गेली. देशात सर्वाधिक. तरीही हा धंदा थांबलेला नाही. उलट अधिक निर्ढावलेला आहे. रात्री ट्रक, बोटी, पोकलेन नदीत उतरतात. पोलिसांना लाच दिली जाते. कोणी विरोध केला तर धमक्या, मारहाण, खोट्या केसेस, हद्दपारी.परसोडीतील एका तरूणाचे प्रकरण आहे. तरूणाला त्याची अरेरावी भोवली. त्याच्यावर चक्क तीन वर्षासाठी भंडारा-गोंदिया जिल्हा हद्दपारी बजावली. पत्नी, लहान मुले सोडून भटकंतीची पाळी आली. विभागीय आयक्तांकडे दाद मागितली. तेव्हा शिक्षेतून एक जिल्हा वगळला. साखळीत नसेल त्याला यंत्रणा अशी निपटवते. बाकीच्यांना खुला परवाना असतो. हा एक नाही, अशी शेकडो प्रकरणे असतील. ते त्यांच्या साखळी साम्राज्यात कोणाला टिकू देत नाहीत. अशी यंत्रणा आहे. धाडींचा, कारवाईचा कोटा निरपराध्याला बळीचा बकरा बनवून केला जातो. अशी प्रकरणे कधीतरी ईडीने तपासावी. अन्यथा सारेच एका माळेचे मणी. ही म्हण सार्थ ठरते. 2004 साली पर्यावरण कार्यकर्त्या सुमैरा अब्दुलाली यांनी अवैध रेती ट्रक रोखण्याचा प्रयत्न केला. त्यांना मारहाण झाली. 2010 पर्यंत त्यांनी मुंबईजवळील खाड्यांमधील उत्खनन उघड केले. धमक्या मिळाल्या. हा प्रसंग सांगतो. रेती माफिया फक्त पैसा कमावत नाही. तो हिंसेवर उभा आहे. बनावट कागदपत्रे, ईटीपी आणि सीमापार तस्करी आहे. नियमांनुसार अर्ध-यांत्रिक पद्धतीने उत्खनन अपेक्षित असताना, प्रत्यक्षात मोठी यंत्रसामग्री वापरली जाते. मध्य प्रदेशातून बनावट इलेक्ट्रॉनिक ट्रान्झिट पास आणले जातात. क्यूआर कोड बनावट. वाहन क्रमांकांची नक्कल. हा सगळा खेळ मनी लाँडरिंगशी जोडलेला आहे. 2022 ते 2026 दरम्यानचे नागपूर रेती माफिया प्रकरण हे महाराष्ट्रातील मोठ्या प्रकरणांपैकी एक आहे. 78 आरोपींविरुद्ध एफआयआर नोंदविला. 76 जुनी प्रकरणे पुन्हा उघडली. 1,000 कोटी रुपयांची तस्करी. 872 बनावट ईटीपी. तपास दोन वर्षे ठप्प होता. निवडणुकीच्या तोंडावर ईडी सक्रिय झाली? हा तपास नष्पक्ष आहे की राजकीय शस्त्र? पण सत्तेची सावली तपासावर दिसते. जिल्हा परिषदा निवडणुका आहेत. सुनील केदार एकटा भाजपला पुरून उरतो. हे हेरून त्यांची माणसे तोडण्याची खेळी आहे. तिची सहानुभूती केदारांकडे वळत आहे. एकाद्याला छळावे किती? हा प्रश्न आहे. एकीकडे शिखर बँक घोटाळ्यात अनेकांना क्लिनचीट आहे. अन् जिल्हा बँकेत सुनील केदार सुडावर आहे. सर्वांना एक नियम लावा. पक्ष व सोय पाहून कारवाई अयोग्य आहे. दोन रेतीवाल्यांना भाजपात प्रवेश मिळतो. अन् काही तासात गच्छती होते. प्रवेशाचा सौदा कोणाचा होता? पुणे, नांदेड, औरंगाबाद सगळीकडे एकच चित्र आहे. पुणे, भीमा बेसिनमध्ये अवैध उत्खनन. नांदेडमध्ये बोटी, राफ्ट नष्ट केल्या. औरंगाबाद विभागात एमसीओसीए अंतर्गत कारवाई. पानेगावच्या गावकऱ्यांनी 20 वर्षे लढा देऊन भूजल वाचवले. हे दाखवते. जेव्हा गाव उभे राहते. तेव्हा माफिया हरतो. दिवसाला 400 रुपये कमावणारा मजूर नदीत उतरतो. जोखीम त्याची. नफा माफियांचा असतो. 2019 ते 2020 दरम्यान 23 नागरिक, 5 पत्रकार, 11 अधिकारी रेती तस्करीशी संबंधित हिंसाचारात मारले गेले. हे आकडे नाहीत. ही रक्ताची साक्ष आहे. महाराष्ट्र सरकारचे रेती धोरण फसवे ठरले आहे. कृत्रिम रेतीचा गाजावाजा. पण नैसर्गिक रेती चोरी वाढलेली. 2024 मध्ये नागपूर ग्रामीणमध्ये प्रकरणे 172टक्के वाढली. जप्ती 400टक्के वाढली. खरे तस्कर कोण? त्यांची नावे गावकऱ्यांच्या ओठांवर आहेत. पण कागदांवर नाहीत. प्रश्न शेवटी तोच महाराष्ट्रात 103 नद्या आहेत. हजारो नाले आहेत. ते सगळे माफियाचे खाण बनल्या आहेत. जर हा धंदा थांबवायचा असेल तर गावकऱ्यांना अधिकार द्यावे लागतील. सामूहिक नियंत्रण द्यावे लागेल. राजकीय आश्रय काढून घ्यावा लागेल. पण ते राजकारण्यांना नको आहे. कारण रेती ही फक्त वाळू नाही, ती सत्तेची सोन्याची खाण आहे. रेती घाट असलेल्या पोलिस ठाण्यांची बोली चढतीवर आहे. ते गब्बर बनले आहेत. यात खरे रहस्य आहे. त्यात खापरखेडा एक आहे. जोपर्यंत नद्या वाचवण्याचा प्रश्न जनतेचा प्रश्न होत नाही. तोपर्यंत रेती तस्करी थांबणार नाही. तेव्हा इतिहास एकच प्रश्न विचारेल! नद्या मरत असताना, तुम्ही गप्प का होता? ■■

भूपेंद्र गणवीर
9850031019

लोकशाहीच्या रक्षणासाठी सर्वपक्षीय आंदोलनाची गरज

ईव्हीएम ने निवडणुका घ्याव्यात की बॅलेट पेपरने, यावर सध्या चर्चांना उधाण आले. एक प्रवाह ईव्हीएम च्या दिशेने जातो. तर दुसरा प्रवाह बॅलेट पेपरच्या दिशेने जातो. महाराष्ट्रात लोकसभेच्या निवडणुकीत भाजपचा दणदणीत पराभव झाला त्या पाठोपाठ अल्पावधीत विधानसभेची निवडणूक आली. निवडणुकीच्या आधीच कोणाचे सरकार येईल यावर प्रसारमाध्यमात चर्चा घडवून आणू लागले. अनेक राजकीय विश्लेषकांनी विश्लेषण केले. त्या अनेकांना सरकार नेमके कोणाचे येईल? या प्रश्नाचे अचूक उत्तर देता आले नाही. कोणत्याही एका पक्षाला बहुमत मिळणार नाही. सरकार स्थापन करण्यासाठी लहान मोठ्या पक्षांना, संघटनांना, अपक्षांना सोबत घ्यावे लागेल, हे राजकीय विश्लेषकांचे विश्लेषण होते. अनेक विश्लेषक काट्याची टक्कर असल्याचे सांगत आले. एक्झिट पोलचाही असाच मिळता जुळता अंदाज होता. काँग्रेस मित्र पक्षाला सत्तेची स्वप्न पडू लागली होती. तशीच स्वप्न भाजपाही बघत होते. काँग्रेसच्या एका नेत्याला तुम्ही मुख्यमंत्री होणार म्हणून नवा कोट शिवून ठेवलाय का? असा एक प्रश्न न्यूज च्या निवेदिकेने विचारला होता. तेव्हा काँग्रेस नेत्याच्या चेहऱ्यावर एक स्मित होते. आणि निकाल आपल्याच बाजूने लागणार असा विश्वासही चेहऱ्यावर चमकून गेला होता. जेवढा विश्वास या काँग्रेस नेत्याच्या चेहऱ्यावर होता तेवढाच विश्वास प्रश्न विचारणाऱ्या निवेदीकेलाही होता. पण प्रत्यक्षात निकाल सर्व राजकीय विश्लेषक आणि एक्झिट पोलच्या अंदाजांना हुलकावणी देणारा लागला. काँग्रेस आणि मित्र पक्षांचा विधानसभेच्या निवडणुकीत एकतर्फी धुवा उडाला. काँग्रेसचे अनेक दिग्गज निवडणूक हरले. काहींनी 200 ते 250 मतांच्या अटीतटीच्या फरकाने गड राखला. आणि इथून ईव्हीएम वर शंका बळावली. अवघ्या सहा महिन्यात मतदार बदलतील आणि अशी टोकाची बाजू घेतील इतका बदल कदापी शक्य नाही. काँग्रेस उमेदवाराच्या एखाद्या लोकसभा क्षेत्रात एक दोन आमदार पडू शकतात पण सर्वच्या सर्व महाराष्ट्रात मतदारांनी काँग्रेस मित्र पक्षाची साथ सोडली हे कधीही शक्य नाही, असे अगदी शेंबड्या पोराला देखील वाटू लागले. त्यामुळे सत्ते बाहेरील सर्वच पक्षांनी इव्हीएम वर आरोप लादले. पण या आरोपात एकवाक्यता राहिली नाही. अपयशाचे कारण ईव्हीएम असतांना हा मुद्दा धरसोड वृत्तीने टिकाव धरू शकला नाही. काँग्रेस मधील काही नेत्यांनी लाडक्या बहिणीमुळे हे अपयश आल्याचे सांगितले. उबाठा चे नेते संजय राऊत यांनीही असाच सूर लावला होता. कधी लोकसभेच्या निवडणुकीतील प्रचंड यशाने आम्ही गाफील राहिलो, असे सांगितले. त्यामुळे आपण 'तळ्यात की मळ्यात' हे या नेत्यांना ठरवता आले नाही. लाडक्या बहिणीमुळे भाजपा, शिंदे सेना आणि अजित पवार गट युतीला मदत झाली, असा युक्तीवाद भाजपने लढविला. पण या युक्तिवादात दम नाही. कारण राष्ट्रवादी काँग्रेस सर्वच्या सर्व अजित पवारांबरोबर नव्हती. तसेच संपूर्ण शिवसेना सिंधेंच्या बरोबर नव्हती. विधानसभेत या सर्व अंदाजांना हुलकावणी देत भाजपाने (महायुतीने) अभूतपूर्व यश मिळविले. आणि भाजपने या यशाचे प्रथम श्रेय लाडक्या बहिणीला दिले. हळूहळू उबाठा, शरद पवार गट आणि काँग्रेसनेही आपला कल लाडक्या बहिणीकडे वळविला. पण तसा विचार करून पाहिला तर महाराष्ट्रात लाडक्या बहिणींची संख्या किती? त्यात राष्ट्रवादी काँग्रेस शरद पवार गट शिवसेना उभाठा आणि काँग्रेस मधील महिलांनी आपल्या नवऱ्याचे, भावाचे ऐकले नाही. आणि सरळ भाजपा युतीला मते दिलीत. आणि भाजपा सत्तेत आली, अशी जादू झाली असा या निवडणुकीचा अंदाज सांगत असतील तर ते संपूर्णपणे चुकीचे आहे. ज्यांच्या अनेक पिढ्या डोळे झाकून काँग्रेस राष्ट्रवादी काँग्रेस शरद पवार गट आणि शिवसेना उबाठा गटासाठी आंधळेपणाने झिजल्या, त्या बहिणींनी डोळसपणे भाजपाच्या (महायुतीला) पारड्यात मते टाकली असे मानने चुकीचे होईल. भाजप काँग्रेसमुक्त भारत हे स्वप्न का पाहते? कारण इथला प्रबळ विरोधी पक्ष भाजपाला संपवायचा आहे. मग लहान मोठ्या संघटना अगदी आपोआप संपतील. भाजप सत्तेत येऊन जेमतेम काळ लोटला. त्यांनी काँग्रेसची 75 वर्षांची कारकीर्द संपवावी असे काय केले? या प्रश्नाचे भाजपला श्रेय जाईल असे उत्तर आजही कुणाला देता येत नाही. भाजपने 'लाडकी बहीण' यशाची जादुई कांडी असल्याची बोंब मारली. आणि लोकसभेतील यशाने हुरळून गेलेली महाविकास आघाडी विधानसभेतील अपयशाने गोंधळून गेली. लोकसभेतील यश कशाने मिळाले? आणि विधानसभेतील पराभव कशाने झाला? या प्रश्नांची सोडवणूक महाविकास आघाडीला करता आली नाही. त्यामुळे ईव्हीएम वरील आक्षेपांवर महाविकास आघाडीची (उबाठा, शरद पवार गट) धरसोड भूमिका राहिली आहे. म्हणून ईव्हीएमच्या आक्षेपांवरील विरोधकांच्या चर्चांना उत्तर देतांना भाजपा, महाविकास आघाडीला लोकसभेच्या यशाची आठवण करून देते. खरे तर महायुती ही महाविकास आघाडीची किंवा सत्तेबाहेरील पक्षांची, नेत्यांची शत्रु होती. परंतु या सर्वांनी संघटितपणे शत्रू ओळखला नाही. यांनी संघटितपणे शत्रू ओळखला असता तर ईव्हीएम विरोधात मोठे आंदोलन उभारताल असते. पण महाविकास आघाडीतील 'संकरित' वैचारिकता कमकुवत निघाली. अंतर्गत मतभेदांमुळे ईव्हीएम आंदोलन विरोधकांनी चिरडण्यापेक्षा सत्तेबाहेरील पक्षांनीच चिरडले. त्यामुळे विरोधकांना, 'ही अनैसर्गिक युती होती' असे म्हणायला आयती संधी मिळाली. आता महापालिकेच्या निवडणुकीत समजा सत्तेबाहेरील पक्षांना यश मिळाले तर ईव्हीएम विरोधातील चर्चांना पूर्णविराम मिळेल. लोकसभा निवडणूक आणि विधानसभा निवडणुकी दरम्यानच्या पाच महिन्यांच्या कालावधीत 39 000 मतदार कसे वाढले? महाराष्ट्रातील प्रौढ नागरिकांची संख्या 9.54 कोटी असताना मतदार संख्या 9.70 कोटी कशी झाली? असा प्रश्न काँग्रेसनेच विचारला होता . जितेंद्र आव्हाड यांनी भोसरीत 9 000 वाढीव मध्ये कुठून आलीत? असा प्रश्न विचारला होता. भंडारा येथील एका उमेदवाराचे ईव्हीएम मध्ये मतमोजणीच्या वेळी नावच नव्हते. त्यामुळे ईव्हीएमच्या आधारे मतदान हे संशयाच्या भोवऱ्यात आणखीच गडद होते आहे. येथे भाजपा सोडून सर्वपक्षीय मोर्चा काढण्यात आला. या मोर्चाने काय साध्य होणार आहे हे नजीकच्या भविष्यात सांगता येण्यासारखे नाही. कारण न्यायदानाची प्रक्रिया अतिशय मंद गतीने होताना आपण बघतो आहेत. न्यायदानाला उशीर झाला तर चुकीचा उमेदवार सत्ता भोगून मोकळा होईल. ईव्हीएम वर सर्वांनी आक्षेप नोंदवला. हे 'वरातीमागून घोड' म्हणतात तसे आहे. ईव्हीएम वर सर्वांनी आक्षेप नोंदवला तेव्हा सर्वपक्षीयांनी एकत्र येऊन त्या विरोधात लढा उभारायला हवा होता. परंतु आपल्या अपयशाचे कधी लाडक्या बहीण योजनेवर, कधी पैसे वाटून मत चोरीवर तर कधी ईव्हीएमच्या योग्य-अयोग्य तेवर खापर फोडण्यात सत्तेबाहेरील पक्ष व्यस्त दिसले. वंचित बहुजन आघाडीचे नेते एडवोकेट प्रकाश आंबेडकर यांनी न्यायालयीन लढाई लढली. पण त्यांच्याबरोबर प्रस्थापित पक्ष आणि नेते सहभागी झाले नाही. ईव्हीएम विरोधातील सर्वच याचिकाकर्त्यांना 'न्यायालयाने फटकारले.' ('फटकारले' हा शब्द प्रस्थापित प्रिंट मीडिया आणि इलेक्ट्रॉनिक मीडियाचा आहे.) आणि सर्व याचिका फेटाळल्या. प्रकाश आंबेडकरांचीही याचिका इतरांप्रमाणेच फेटाळली गेली. आज-काल याचिकाकर्त्यांना 'फटकारून' याचिका फेटाळण्याची प्रथा सुरू झाली आहे. अनेक जनहित याचिका फेटाळतांना याचिका कर्त्यांना फटकारले जाते. त्यामुळे न्याय मिळविण्यासाठी 'जनहित' धोक्यात आल्याचे जाणवते आहे. आजच्या घडीला ईव्हीएम विरोधातील आवाज ऐकण्यासाठी सरकार, निवडणूक आयोग आणि न्यायव्यवस्था तयार नसल्याचे चित्र आहे. त्यामुळे खऱ्या अर्थाने 'जनहित' धोक्यात आले आहे. जगाच्या पाठीवर सगळ्यात मोठी लोकशाही ही भारतात आहे. पण ईव्हीएमच्या कचाट्यात ही लोकशाही सुरक्षित नाही असेच सध्याच्या मतदान, मतमोजणी प्रक्रियेवरून सहज लक्षात येते आहे. लोकशाहीचे रक्षण करायचे असेल आणि सुदृढ लोकशाही ठेवायची असेल तर बलाढ्य विरोधी पक्षही असला पाहिजे. त्यामुळे आपसातील हेवेदावे विसरून ईव्हीएम हटावच्या विरोधात राज्यव्यापी, देशव्यापी आंदोलनाची आवश्यकता आहे. ■■

राजू बोरकर
मो. 7507025467

एक जात सर्व महिलांनी जयभीम म्हटले पहिजे...

विआया समय उठो तुम नारी, युग निर्माण तुम्हें करना है । आजादी की खुदी नींव में, तुम्हें प्रगति पत्थर भरना है ।

मराठी अभिनेत्री जिने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावरील टी व्हि मालिकेत डॉ. बाबासाहेब यांची मातोश्री भिमाईची भूमिका साकार केली आहे. ती अभिनेत्री चिन्मयी सुमीत यांनी अखिल भारतीय जनवादी महिला संघटनेचे 13 वे महाराष्ट्र राज्य अधिवेशनात आपण जयभीम बोलण्यामागचा अर्थ सांगताना म्हटले की, 'जनवादी संघटना ही महिला या प्रथम माणूस म्हणून आठवण करून देणारी आहे. सर्वांना माणसाचा दर्जा देणारी राज्यघटना आणि घटनाकार डॉ. बाबासाहेबांप्रतीची कृतज्ञता ही माझ्या आयुष्यात माझ्या प्रत्येक नमस्कारनंतर व्यक्त व्हावी. म्हणून मी नेहमी जयभीम म्हणते. त्यामुळे मला खूप जण विचारतात की, तुम्ही जय भीमवाल्या आहात का? परंतु जयभीम हा शब्द जातीवाचक नसून सर्वजनवादी आहे. जयभीम म्हणजे काय हे माहित होईल. त्या दिवशी एकट्या चिन्मयी सुमीतच नाहीत तर भारत वर्षातील नव्हे तर विश्वातील महिला मोठ्या स्वाभिमानाने जयभीम म्हणतील. कारण जयभीम हा समता मूलक जगाचा श्वास आहे. याला पुरावा म्हणजे गुगलवर फक्त equality शब्द टाइप करून बघा. जयभीम या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर येते. मानवतावादी जगाला कवेत घेण्याची ताकद नमो बुद्धायानंतर जयभीममध्ये आहे. ब्राह्मण सभांमध्ये प्रो. संजय तिवारींनी जयभीमचा नारा देण्याने सर्व आश्चर्यचकित झाले. तेव्हा तिवारींनी ठणकावून म्हटले की, मानवतावादी, समतावादी, विज्ञानवादी होण्यासाठी भारतालाच नव्हे तर जगाला जयभीमशिवाय पर्याय नाही. लोकमतचे संपादक संजय आवटी म्हणतात, लोकशाहीतील कोणत्याही समस्यांची एकमेव चाबी म्हणजे जयभीम आहे.

कपाळ माझ सौभाग्यच लेणं तुझं
गळा माझा आणि मंगळसूत्र तुझं
हात माझे आणि बांगड्या तुझ्या
पाय माझे आणि जोडवी तुझी

शरीर माझे त्यावर हक्क तुझा सीतेला 14 वर्षे वनवासात राहूनही पवित्र्यासाठी अग्निदिव्य करूनही अखेर वनवासी जीवन जगावे लागले. द्रौपदीला पाच पांडवांची डावावर लावून ती पत्नी नव्हे तर भोगाची वस्तू असल्याचे दाखवून दिले. देव, धर्म आणि अंधश्रद्धा अधीन असलेल्या महिलांनो पुरुषी अहंकार आणि पुरुषी गुलामगिरीतून मुक्त करण्यासाठी कोणता देव धर्म आणि संस्कृती धावून आली नाही. यल्लमा पुजली ती जोगतीन झाली. जिने खंडोबा पूजला ती मुरळी झाली. पण जिने शिक्षणाने संविधान समजून घेतले तिने गावची सरपंच पासून देशाची राष्ट्रपतीपर्यंत सर्व क्षेत्र पादाक्रांत केली. तरी मनुस्मृतीने भारतीय महिलांना सन्माननीय स्थान दिले म्हणत दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या न्यायमूर्ती प्रतिभा एम. सिंग यांनी मनुस्मृतीचे समर्थन करणे आणि पुण्यातील दगडू हलवाई गणपतीला मनुस्त्रोत म्हणणाऱ्या 33 हजार महिलाच्या बुद्धीची कीव येते. ज्यांना आपल्या आजोबांच्या वयाच्या म्हाताऱ्याशी विवाह करून आयुष्याचे केवळ खेळणे करून घ्यायचे आहे. म्हातारा नवरा मेला म्हणून तारुण्यात सती जाण्याची हौस असेल त्या महिलांनी खुशाल मनुस्मृतीचे समर्थन करावे. भारतीय लोकतंत्र एक वैश्विक सार्वजनिक हित है; यह केवल एक भारतीय संपत्ति नहीं है, यह एक वैश्विक संपत्ति है। इसे भारत का संविधान संभाल शकता हैं । 'जय भीम' म्हणणे हे केवळ नमस्कार, नमस्ते या सारखे नाही सहज सोपे नाही, तर त्यातून आपली आंबेडकरी विचारधारेशी जवळीक आहे हे सांगणे अभिप्रेत आहे. कुठेही लढा द्यायची गरज असेल, संघर्षाची तयारी असेल तर त्यासाठी जयभीम म्हणणे म्हणजे मी सज्ज आहे हे या शब्दातून प्रतीत होते. जयभीमला समजून घेण्यासाठी विविधतेत एकता अशा लोकशाहीला चिंतन आणि मंथनाची गरज आहे. परंतु भारत वर्षात याचा मोठा अभाव आहे. ज्यादिवशी भारत वर्षातील महिलाना 'जयभीम' चा खरा अर्थ कळेल, त्या दिवसापासून आम्ही अबला नव्हे तर सबला असल्याचे दाखवून देण्यासाठी महिला भाऊबीज आणि रक्षाबंधन सारखे पारंपरिक सण संस्कृतीला नाकारतील. 10 ऑगस्ट 2018 रोजी दिल्ली जंतरमंतर संविधानाची प्रत जाळली. औरंगाबाद संभाजीनगर येथील रहिवाशी महिला कांता रमेश अहिरे, सुलक्षण पवार यांनी बायकांच्या आयुष्याचे वाटोळे करणाऱ्या मनूचा बदला घेण्यासाठी राजस्थान कोर्टाच्या आवारातील मनूच्या पुतळ्यास काळे फसले. त्यासाठी त्यांनी वीस दिवस तुरुंगवास भोगला. भारत वर्षात सर्वच महिला संविधान साक्षर झाल्या तर देशाचे चित्र फारच वेगळे असेल. भारतातील पहिला संविधान साक्षर जिल्हा कोणता माहित आहे का याचे उत्तर केरळ मधील कोल्लम जिल्हा आहे. केरळमध्ये महिला शिक्षणाचे प्रमाण जास्त असल्याने केरळच्या महिला जगाच्या काना कोपऱ्यात नोकरीसाठी गेल्या असून जगातील सर्वात जास्त पैसा केरळ राज्याला येत आहे. एक जात सर्व महिलांनी जयभीम म्हटले पहिजे. कारण जयभीम हा महिला वर्गात आत्मसन्मान जागृत करतो. आपल्या न्याय हक्कासाठी लढण्याची प्रेरणा देतो. ■■

आनंद म्हस्के
मो. 8652325032

वाचकांचे विचारपिठ

संपादकीय मधून निकालांचे अत्यंत अचूक असे वर्णन

आपण संपादकीय मधून अत्यंत अचूक असे वर्णन या निकालांचे केले आहे. हा जनतेचा कौल नाही. हा मतदारांनी केलेल्या मतदानाचा निकाल नाही. तर ईव्हीएम सेटिंग, अमाप पैसा, सत्तेचा गैरवापर करून प्रशासनावर दबाव, लोकांना धमकावणे, निवडणूक प्रक्रियेत कुठलीही पारदर्शकता नसणे आणि विशेष म्हणजे निवडणूक आयोग सत्ताधाऱ्यांचा गुलाम झाला असून तो सत्ताधाऱ्यांचे सर्व गैरप्रकार पाहण्यासाठी जागा नसून झोपलेला असल्याचा हा निकाल आहे. 21 तारखेला नगर परिषदेचे जे निवडणूक निकाल लागले. त्यावरून ही सेटिंग आहे असे कोणालाही समजेल. कारण आकडे तसेच आहेत. कोणी शंका उपस्थित केल्यास तुम्ही कसे जिंकले हे सांगण्यासाठी थोडीफार विरोधकांना जागा देऊन मतदारांच्या डोळ्यात धूळफेक करण्याची ही फार मोठी चलाखी आहे. लोकांच्या डोळ्यात विकासाचा अजेंडा ठेवायचा पण प्रत्यक्षात भांडवलदार, मोजके उद्योगपती आणि पक्षाला निधी देणाऱ्यांचेच हित साधणारे धोरणे व निर्णय घ्यायचे. जनतेला भीक म्हणून थोडीफार मदत करायची आणि त्याचा खूप धिंडोरा पिटायचा कारण गोदी मिडिया आहेच डंका वाजवायला. आता खऱ्या अर्थाने छत्रपती शिवराय, महात्मा ज्योतिराव फुले, राजर्षी शाहू महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, डॉ. पंजाबराव देशमुख, साहित्य सम्राट अण्णाभाऊ साठे, पेरियार रामास्वामी नायकर, राजमाता जिजाऊ, महाराणी अहिल्याबाई होळकर यांच्या विचारांनी राजकारण, समाजकारण करणाऱ्या आणि संविधान व लोकशाहीवर विश्वास असणाऱ्या नेत्यांनी, लोकांनी, राजकीय पक्षांनी एकत्र होऊन प्रतिगामी शक्तीच्या मनुस्मृतीच्या विचारांच्या लोकांना थोपविण्यासाठी आणि न्याय, स्वातंत्र्य, समता आणि बंधुता या मूल्यांना जिवंत ठेवण्यासाठी आपापले अहंकार बाजूला ठेवून एकसंघ लढा उभारणे काळाची गरज आहे. आपल्या सडेतोड संपादकीय लेखाबद्दल आपले मनःपूर्वक अभिनंदन... ■■

– डॉ. एम.आर. इंगळे

“ जे झाले त्याचा विचार करू नका;
जे होणार आहे त्याचा विचार करा... ”

चला लोकशाही समजून घेऊ

राज्यकर्त्यांनी, राजकीय नेत्यांनी, राजकीय पक्षांनी कधीच संविधान, मताधिकार, निवडणूक याबद्दल जनतेचे प्रबोधन केले नाही. जगातील सर्वोत्तम असलेले संविधान आणि सर्वोच्च असलेला मताधिकार याची जाणीव लोकांना नसल्यामुळे केवळ निवडणुकीच्या वेळी केवळ बुधवार जाऊन मताधिकार बजावणे यालाच लोकशाही म्हणतात, असा प्रचार राजकीय नेत्यांकडून सतत केला जातो. पण लोकशाही म्हणजे खरेच एक दिवस मताधिकार बजावून वर्षानुवर्षे एकाच व्यक्तीला, एकाच घरातील व्यक्तीला खुर्चीत बसवण्याची संधी देणे, पक्ष म्हणतील त्याच व्यक्तीला मग तो भ्रष्टाचारी, बलात्कारी, गुंड, दरोडेखोर, खंडणीखोर, खुणी किंवा सामाजिक वातं देष निर्माण करून माणसा माणसात द्वेष पसरवणारा नितीभ्रष्ट का असेना त्याला नेता म्हणणे म्हणजे लोकशाही मुळीच नाही. लोकशाही म्हणजे जाती धर्माचे नेते तयार करून जाती धर्माच्या नेत्यांचा जयजयकार करणे नाही. उलट भारतीय संविधानाने जात, धर्म, वंश, लिंग, रंग यावरून भेदभाव करता येणार नाही हे स्पष्ट केले असताना ही जाती, धर्माच्या नावाखाली नेत्यांना डोक्यावर घेणे आणि त्याचा गर्व वाटणे हेच लोकशाही व संविधानाच्या विरोधात आहे. चला लोकशाही काय आहे हे समजून घेणे आवश्यक आहे. लोकशाही समजून घेताना ज्यांनी संविधानाच्या माध्यमातून देशात सर्वात मोठी लोकशाही पेरली त्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी लोकशाहीची व्याख्या काय केली ते समजून घेणे आवश्यक आहे. सर्वोत्कृष्ट व सर्वोच्च लोकशाही देणाऱ्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची लोकशाहीबद्दलची व्याख्या जर माहिती नसेल तर आपण लोकशाही आणि संविधानाची पेरणी कशी करू शकणार? डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या मते, `लोकशाही हि शासनाचा असा प्रकार होय की, ज्याद्वारे रक्तपाताशिवाय लोकांच्या आर्थिक व सामाजिक जीवनात क्रांतिकारक बदल घडवून आणले जातात.' ही व्याख्या जर देशातील जनतेला समजली असती तर लोकशाहीची पेरणी योग्यरितीने झाली असती. फक्त निवडणूक आली की लोकशाहीचे नाव घेणारे आणि जयंती आली की बाबासाहेब आंबेडकर व संविधानाचे नाव घेणारे कधीच लोकशाहीचा व संविधानाचा सन्मान करू शकत नाहीत. प्रजासत्ताक दिनीसुद्धा संविधान व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे नाव घेण्यासाठी ज्यांची जिभ वळत नाही अशा बुद्धीने मतींमंद, विचाराने गरीब आणि कृतीने नपुंसक लोक लोकशाही व संविधानाची पेरणी करू शकत नाहीत. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या व्याख्येनुसार लोकशाही अभ्यासली, विचार केला आणि समजून घेतली तर खऱ्या अर्थाने लोकशाहीची पेरणी समाजात होईल. रक्तपाताशिवाय लोकांच्या आर्थिक व सामाजिक जिवनात क्रांतिकारक बदल घडवून आणण्याची प्रक्रिया म्हणजे लोकशाही आहे. आता जर आपण लोकशाहीचा विचार केला तर रक्तपात करणारे, रक्तपात करण्यासाठी समाजात तेढ निर्माण करणारे गुंडच जर निवडणूक लढत असतील आणि जनता केवळ जातीचे उमेदवार आहेत, उमेदवार किंवा उमेदवारी देणारे पक्ष केवळ धर्माचे नाव घेऊन रक्तपात धार्मिक समजतात म्हणून रक्तपात करणाऱ्या लोकांना नेता समजत असाल तर त्याच जातीतील आणि धर्मातील मुलांच्या हातात पेन पुस्तक देणार नाही, त्या जाती धर्माच्या लेकरांना शिक्षण, नोकरी व आरोग्य मिळणार नाही. शिक्षण व आरोग्य हे शासनाने मोफत देण्याची संविधानिक तरतूद असताना आपण खाजगी ठिकाणी शिक्षण आणि आरोग्य सुविधा खूप मोठ्या प्रमाणावर पैसा खर्च करून घेत असू तर हे देशाचा विकास नसुन लोकांची लुट आहे. ही अभिमानाची गोष्ट नसुन लाजिरवाणी गोष्ट आहे. दुसरी गोष्ट निवडणूक झाली की जनतेचा आर्थिक व सामाजिक विकास होणे म्हणजे लोकशाही म्हणतात. पण शोकांतिका आहे की निवडणूक संपली की जनतेची आणि निवडून आलेल्या लोकप्रतिनिधींची जबाबदारी संपल्यासारखे दिसते. कारण दोघांची पुढचे पाच वर्षे भेटच होत नाही. मग आर्थिक विकास कोणाचा होतो तर जे लोकप्रतिनिधी निवडून आलेत त्यांचा आर्थिक विकास वेगाने होतो. शेती, हॉटेल, बँका, मोठमोठ्या शहरामध्ये आलिशान बंगले, आलिशान गाड्या अगदी कमी कालावधीत त्यांना मिळतात. जनतेचे काय? हा प्रश्न जनतेला पडत नसल्याने जनता अधोगतीला जात आहे. राजकीय नेत्यांनी स्वतःची घरे एवढ्या मोठ्या प्रमाणात भरले आहे की देशाला कंगाल करून सोडले आहे. लोकांना शिक्षण आणि रोजगारापासुन दूर नेऊन धर्म आणि मंदिरामध्ये अडकवले आहे. राजकीय नेत्यांनी स्वतःच्या मुलांचे भविष्य शिक्षणाने व पैशाने भक्कम करून ठेवले आहे. एकाच घरातील लोकांना नेते तयार करून सत्ता ही ठराविक लोकांच्या हाती मर्यादित केली आहे. एवढे सगळे होऊनही लोकांना लोकशाहीची जाणीव नाही. कारण लोकांनी स्वतः मेंदुने कधी विचार केला नाही. धर्म व मंदिराच्या नावाने जे राजकीय पक्ष व नेते स्वतःची हजारो करोडो रुपयांची संपती गोळा करून ठेवतात, ते लोक जनतेला आर्थिक संपन्न का करतील? लोकशाही म्हणजे केवळ मताधिकार बजावणे मुळीच नाही. लोकशाहीमध्ये प्रत्येक माणसाला समान हक्क, अधिकार, कर्तव्य, जबाबदारी, मानसन्मान व संधी निर्माण असताना फक्त राजकीय नेत्यांचीच आर्थिक भरभराट होते जनतेचे काय? राजकीय लोकप्रतिनिधी मग ते सदस्यापासून ते प्रधानमंत्र्यापर्यंत जनतेचे सेवक आहेत. जनतेचे सेवक जर हजारो करोडो रुपयांचे मालक असतील तर जनता सेवकापेक्षा जास्त श्रीमंत पाहिजे. पण येथे उलट आहे. कारण लोकशाही पेरल्या गेली नाही. लोकशाही जाणीव हेऊ दिली नाही. देशातील जनतेच्या मालकीचे जसे शाळा, हॉस्पिटल, मैदान, दळणवळणाची साधने आपण ज्याला सरकारी म्हणतो त्यांची अवस्था अत्यंत दयनीय आहे आणि लोकच त्याचे मालक आहेत, हेच लोकांना माहिती नाही. हे सर्व सांगण्यामागचे कारण आहे. आता स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या निवडणुकीचे वारे सर्वत्र वाहत आहे. पक्षाच्या तिकिटाचा काळाबाजार आपण सर्वजण बघत आलेत. आयुष्यभर काम केलेल्या कार्यकर्त्यांना तिकीट डावलून नवीन लोकांना तिकट दिल्याने पक्ष, नेते यांच्या विरोधातील इच्छुक उमेदवार व कार्यकर्त्यांचा रोष दिसून येत आहे. तिकीट न मिळालेले उमेदवार रडत आहेत, पक्ष श्रेष्ठींच्या गाड्या अडवून त्यांना अपशब्द बोलुन निषेध व्यक्त केला जात आहे. कार्यकर्त्यांच्या मेहनतीवर नाही तर पैशाच्या जोरावर तिकीट वाटप झाले असे आरोप होत आहेत. तर निवडणूक मधून माघार घेण्यासाठी करोडो रुपयांची ऑफर सुरू आहे. खरेच हे लक्षण लोकशाही मजबूत करण्याचे आहे का? पैशाचा खेळ दिवसाढवळ्या सुरू आहे. तिकिटापासुन माघार घेण्यापर्यंत पैशाची उधळपट्टी सुरू आहे. पक्षाने किंवा राजकीय नेत्याने निवडणूकीसाठी खर्च केलेले करोडो रुपयांची भरपाई तो भ्रष्टाचार करूनच करणार आहे हे ही तेवढेच खरे आहे. जनतेच्या विकासासाठी राजकारण करतो म्हणणारे, जनतेच्या विकासासाठी निवडणूक लढतो म्हणणारे खरच जनतेच्या विकासासाठी लढतात का? मुळीच नाही. कारण निवडणुकीत करोडो रुपये खर्च करणारे लोक केवळ मतदारसंघात शिक्षणासाठी, नोकरीसाठी, आरोग्यासाठी मदत करताना दिसत नाहीत. करोडो रुपये निवडणुकीत खर्च करून मतदारसंघातील तरुणांना दारू, मटन देऊन व्यसनाधीन बनवण्या ऐवजी जर तोच पैसा शाळा, हॉस्पिटलसाठी खर्च केला तर गुणवत्तेचे शिक्षण व गुणवत्तापूर्ण आरोग्य सुविधा मिळतील. मग ही लोकांची सेवा होणार नाही का? मुळात आज कोणालाही सेवा करायची नाही तर सेवेच्या नावाखाल मेवा खाण्याचे काम करण्यासाठी एवढा खटाटोप आहे. निवडणूक काळात हजारो करोडो रुपयांची उलाढाल होते, पण कोणत्याही यंत्रणेला याची भणकही लागत नाही. कोणत्याही पक्षावर किंवा नेत्यावर कार्यवाही होऊन पैसा कोठून आणला याची चौकशी होत नाही. गोरगरीब लोकांच्या खात्यात कमीत कमी पैसे ते न ठेवल्यास दरमहा बँक पैसे घेते. पण राजकीय लोक जास्तीत जास्त काळा पैसा पांढरा करतात, तेव्हा त्यांचे काम मात्र सोईस्कर होतात. लोकशाही लोकांना राजा निवडण्याचा अधिकार देत नाही, तर राजा होण्याचा अधिकार देते आणि राज राजाच्या सेवेसाठी तलाठी, ग्रामसेवक, कॉन्स्टेबल पासुन तर प्रधानमंत्री, राष्ट्रपती, न्यायधीश, आय ए एस, आयपीएस हे जनतेचे सेवक आहेत. परंतु जनतेला लोकशाही व स्वतःचे स्थान समजलेच नाही म्हणून जनता खासदार, आय ए एस, आय पी एस यांना राजा समजते. मताधिकार हे खूप मोठे शस्त्र असून त्याचा वापर योग्य पद्धतीने केला न गेल्याने त्याचे गांभीर्य राहिले नाही. जनता राजकीय पक्ष व नेता यांच्या विरोधात, पक्षातील कार्यकर्ते विरोधात असताना ते निवडून येतातच कसे. या प्रश्नाचे उत्तर फक्त इव्हिएमला माहीत आहे. ईव्हीएम असल्याने राजकीय पक्ष व नेत्यांना मतासाठी मतदार व कार्यकर्ते यांच्यावर विसंबून राहण्याची गरज नाही. म्हणूनच जनतेचा व कार्यकर्त्यांचा विचार न करता, शिक्षण, आरोग्य, रोजगार यावर राजकारण न करता धर्माच्या आडून लोकांना भावनिक बनवून गुंडाच्या भ्रष्टाचारी लोकांच्या हाती सत्ता देण्याचा प्रयत्न आहे. गुंड, बलात्कारी, भ्रष्टाचारी लोकांच्या हातात कारभार असेल तर शिक्षण, आरोग्य, रोजगार आणि न्याय मागण्याची कोणाचीही हिंमत होईल का? म्हणून लोकशाही समजून घेताना एवढेच समजून घ्यावे. नेता हा जाती-धर्माचा वा पैशाने निवडत नसतात तर तो प्रामाणिक, नितीवान, विद्वान आणि शिक्षण, आरोग्य, रोजगाराची जाण असलेला आणि माणसाला माणूस म्हणून समजणारा असावा. ■■

विनोद सदावर्ते
मो. 9130979300

यह खुमार शीशे का

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

आठवा वार आज त्यांच्या सेवानिवृत्तीचा दिवस असल्याने त्यांच्या कार्यालयातील सहकाऱ्यांनी त्यांचा निरोप समारंभ साजरा करण्यासाठी तयारी केली होती. तेव्हा त्यांचा मुलगा म्हणाला `बाबा चला! तयार व्हा! कार्यक्रमाची वेळ झाली' ते कपडे बदलायला गेले. आरशासमोर उभे राहिले. त्यांच्या मनात कितीतरी विचार येत होते. त्यांनी आरशात आपले स्वतःचे प्रतिबिंब पाहिले. ते मनातल्या मनात पुटपुटले. ` विसाव्या वर्षी जो आपला चेहरा होता ती प्रकृतीची देण होती. त्यानंतर तिशीतला चेहरा आपल्या आयुष्यातील चढउताराचा आलेख दर्शवणारा नकाशा होता. आता निवृत्तीच्या वेळी जे आपले रूप आहे ती आपली कमाई आहे. तेव्हा त्यांना आरशाला विचारावे वाटले की, बाबा रे! का मला असा चकवतो? तु तर पुर्वी जसा होता तसाच आहेस. पण मला माझे वाढते वय का दाखवतो? `विचारांच्या तंद्रीत गुंग होऊन ते आपल्या भूतकाळात रमले होते. पण अचानक भानावर येताच पुन्हा नवा विचार मनात आला. आपण आता निवृत्त होणार. कसे असेल उर्वरीत आयुष्य ? `मेरी कश्ती है पुरानी, अब तो दरिया भी बदल जाएगा, मेरी तलाश का भी तो, ज़रिया बदल जाएगा, शक्ल भी बदली है मेरी, बदला है मेरा किरदार, अब तो दुनिया के देखने का,नज़रिया बदल जाएगा `आज माझ्या सेवा निवृत्तीचा दिवस आला आहे. बघता बघता आयुष्य कसे कापुराच्या बट्टी सारखे भूर्र उडून गेले ते कळलेच नाही.`आईना वहीं है, सुरत बदल गई, जवानी जाने कब, चुपके से ढल गई, बढ़ रही थी , या कट रही थी, ये मालूम न हो सका, ये उम्र की साज़िशें, मुझे ही छल गई, जो कल था, वो आज नहीं होगा, जो आज है वो कल नहीं होगा, इस कल और आज के चक्रव्यूह में, जिंदगी फिसल जाएगी `त्यांना अशा अवस्थेत बघुन त्यांचा मुलगा म्हणाला `बाबा! कसला विचार करताय निवृत्तीचा? काळजी करू नका बाबा! निवृत्ती म्हणजे काही पुर्णविराम नाही, तो केवळ एक क्रामा आहे. हे तर फक्त मध्यांतर आहे. पुढे खरा ड्रामा आहे. तुम्ही आमचे ऊर्जास्थान आहात. तुमच्यातील चैतन्य बघून तुम्हला एकच गोष्ट सांगतो की, जगणे सदा नदीचे, असतेच ना प्रवाही, कधी सुर्य, चंद्र, तारा, निवृत्त होत नाही. तुमचे फक्त कार्यक्षेत्र बदलेल पण तुम्ही पुन्हा नव्या दमाने कार्यरत रहाल हे मी तुम्हाला ठामपणे सांगतो. बाबा! तुम्हीच सांगायचे ना? आठवड्यात सात वार असतात पण आयुष्यात एक आठवा वार देखील असतो आणि तो वार म्हणजे परिवार . जर हा आठवा वार चांगला असेल तर इतर सात वार देखील चांगलेच असतात आणि तुम्ही तुमच्या कष्टाने निर्माण केलेला आठवा वार सतत तुमच्या सोबत खंबीरपणे उभा आहे म्हणूनच तुम्हाला कोणतीही चिंता करण्याचे कारण नाही. परिवार से किमती, कोई जागीर नहीं होती, परिवार से खूबसूरत कोई तस्वीर नहीं होती, परिवार यू तो कच्चा धागा है, मगर ईस धागे से मज़बूत कोई जंजीर नहीं होती. ■■

बेरोजगारी वाढीची कारणे

मागील लेखात आपण बेरोजगारी का वाढते आहे याची चर्चा केली होती. या भागात तीच चर्चा पुढे नेत आहोत. रोजगार वाढ खुंटणे व शिक्षणाचा प्रसार प्रा. अमित बसोले यांच्या मते, बेरोजगारीची दोन ठळक कारणे आहेत - एक म्हणजे एकूण रोजगारवाढ खुंटणे आणि दुसरे म्हणजे पदवीधर तरुण-तरुणींच्या संख्येत प्रचंड वाढ. त्यांचे म्हणणे असे आहे की, देशाची अर्थव्यवस्था झपाट्याने वाढली खरी; पण ती वाढ केवळ काही निवडक क्षेत्रांत (वित्तीय सेवा, बांधकाम, आयटी) केंद्रित राहिली. या क्षेत्रांतही रोजगार पुरेशा प्रमाणात निर्माण झाला नाही. उत्पादन, उद्योग आणि सार्वजनिक सेवा या क्षेत्रांची वाढ झालीच नाही. उलट चीनने या क्षेत्रांत मोठी प्रगती करून आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठेत ठसा उमटवला आणि रोजगारनिर्मिती केली. आरोग्य, शिक्षण आणि मूलभूत सुविधा या क्षेत्रांत भरपूर संधी होत्या, पण सरकारने यात भरघोस गुंतवणूक केली नाही.

औद्योगिकीकरणाची धिमी गती :- शिक्षणाचा प्रसार आणि लोकसंख्येची वाढ झपाट्याने झाली; पण त्याच वेगाने औद्योगिकीकरण झाले नाही. ग्रामीण भागात शिक्षणाचा प्रसार (सर्वशिक्षा अभियान, दुपारचे जेवण, शिक्षणाचा अधिकार) झाल्यानंतर मोठ्या संख्येने सुशिक्षित तरुण तयार झाले. मात्र, रोजगारनिर्मितीचा वेग त्यामानाने मंद राहिला. परिणामी शहरी आणि ग्रामीण दोन्ही भागात बेरोजगारी वाढली.

लोकसंख्या वाढ :- लोकसंख्या इतक्या वेगाने वाढते आहे की औद्योगिकीकरणाचा वेग तिच्यापुढे अपुरा ठरतो. एकदा नोकरी मिळाली की व्यक्ती दीर्घकाळ तीच करतो, त्यामुळे नवीन येणाऱ्यांसाठी संधी निर्माण होत नाही. गेल्या 50-60 वर्षांत उद्योगांची संख्या वाढली खरी, तरीही बेकारी कमी झालेली दिसत नाही.

ग्रामीण भागातील बेरोजगारी :- ग्रामीण भागात उद्योगांसाठी आवश्यक सुविधा रस्ते, वीज, संचार अपुऱ्या आहेत. त्यामुळे उद्योगधंदे तिथे वाढत नाहीत. शिकलेला तरुण शेतीकडे वळत नाही, नोकरीसाठी शहरात स्थलांतर करतो. शेती परवडणारी राहिली नाही. लोकसंख्या वाढीमुळे शेतीत हातांना काम नाही. कर्जबाजारीपणा आणि दारिद्र्यामुळे शेतकरी आत्महत्या करतात. आज ग्रामीण युवकांचा तब्बल 82टक्के कल शासकीय नोकऱ्यांकडे आहे.

कृषी व महिला बेरोजगारी :- कृषी क्षेत्र सोडून शहरांकडे गेलेल्या तरुणांना रोजगाराबाबत भ्रमनिरास होतो. सध्या जवळपास 16टक्के सुशिक्षित तरुण बेरोजगार आहेत. सुयोग्य जीवनाची हमी देणाऱ्या रोजगारासाठी त्यांची कौशल्ये अपुरी पडतात. दुसरीकडे, शेतीत यंत्रांचा वाढता वापर झाल्याने ग्रामीण स्त्रियांची कामे कमी झाली आहेत. मनरेगा योजनेतही महिलांना 100 दिवस रोजगार मिळत नाही. खऱ्या वेतनाची कुंठितता आणि वेळेवर मजुरी न मिळाल्याने ग्रामीण स्त्रिया रोजगार योजनांपासून लांब राहिल्या आहेत.

खाजगीकरणाचा परिणाम :- सरकारे पैसा उभारण्यासाठी सतत खाजगीकरणाचा मार्ग अवलंबत आहेत. आज विमानतळे, महाराष्ट्र वीज मंडळ, काही रेल्वे स्थानके, एअर इंडिया, एअरपोर्ट्स, आयआरसीटीसी यांचे खाजगीकरण झालेले आहे. बीएसएनएल व एमटीएनएल तोट्यात आणून कर्मचाऱ्यांना स्वेच्छानिवृत्ती दिली जात आहे. अनेक नवरत्न कंपन्या तोट्यात गेल्या असून संरक्षण उद्योगही कमकुवत झाला आहे.

आरक्षणविरोधी धोरण :- खाजगीकरणामुळे मागासवर्गीयांना रोजगाराच्या संधी मिळणे अवघड झाले आहे. त्यामुळे हा समाज आर्थिक सुबत्तेपासून दूर जात आहे.

कामगारांचे शोषण :- खाजगीकरणाने उत्पादन खर्च कमी झाला असला तरी कामगारांकडून जास्त काम करून घेतले जाते. ओव्हरटाईम भत्ता न देणे, कमी पगारात जास्तीचे काम घेणे या प्रकारे शोषण होत आहे. परिणामी नोकऱ्या कमी होतात आणि बेरोजगारी वाढत जाते.

बेरोजगारी समस्या

आर. के. जुमळे
मो. 9326450506

निष्कर्ष :- आज रोजगारासाठी भटकणाऱ्या बेकार तरुणांचे आयुष्य हातातून वाळूसारखे निसटत चालले आहे. सरकारने याकडे गांभीर्याने लक्ष द्यायला हवे. दुर्दैवाने, बेरोजगारीवर मोठ्या प्रमाणावर आवाज उठताना दिसत नाही. राष्ट्रवाद, धर्मांधता आणि समाज मानसशास्त्रीय कारणे या प्रश्नावर पडदा टाकत आहेत का, हा विचार करण्याची आज आवश्यकता आहे. ■■

महिलांमध्ये असलेल्या समस्या आणि त्यांचे निवारण

महिला ही जगातील सर्वात उंच शिखर आहे. ती कलागुणांची खाण आहे, सारे विश्व तिच्यात सामावलेले आहे. म्हणूनच तिच्या चरणी नतमस्तक होताना बघायला मिळत असते. ही तिच्यात असलेली खरी श्रेष्ठता आहे म्हणून होऊन गेलेल्या नारीशक्ती विषयी सदैव आदर वाटतो. तसेच या समाजात ज्या काही नारीशक्ती समाजासाठी निःस्वार्थ भावनेने मोलाचे योगदान देताना दिसतात त्यांच्याविषयी सुद्धा अभिमान वाटतो आणि कायमच वाटत राहील. पण, आजही या समाजात राहणाऱ्या अशा काही महिला आहेत की, त्यांच्या अनेक समस्या, अडचणी, वेदना आणि दुःखांनी त्या भरलेल्या दिसून येत आहेत. पण, त्यांच्या समस्यांचे निवारण करणारे मात्र बोटावर मोजण्याएवढेच दिसत आहेत. काही महिलांच्या विषयी बोलताना माणुसकीची जाणीव नसल्यासारखे बोलतात. तेव्हा, मात्र नेमके माणूस तरी कोणाला म्हणावे हा एक भारी मोठा प्रश्न डोळ्यासमोर उभा राहतो. जसे की, महिला जातीला मासिक पाळी म्हणून लाभलेली विशेष देण आहे. या देणच्या विषयी खरेच सर्वांना आदर आहे का? जर त्या दिवसात त्या महिलेविषयी आदर दिसले असते तर तिला विटाळलेली म्हणून हिनावून बोलले गेले नसते किंवा तिच्यासोबत भेदभाव होताना बघायला मिळाले नसते. या तीन दिवसात तिच्यासोबत ज्या प्रकारची वागणूक काही भागात राहणाऱ्या लोकांमध्ये दिसून येते त्यावेळी मात्र माणसातील, माणुसकी पूर्णपणे संपलेली दिसून येत असते. त्यावेळी नेमके माणूस तरी कोणाला म्हणावे? नंतर चवथ्या दिवसापासून मात्र तिच्यासोबत आपुलकीची भावना ठेवून दिखावूपणाची वागणूक दाखवताना दिसतात. त्यावेळी मात्र विचार करायला लावणारे प्रश्न डोळ्यासमोर येऊन उभे राहतात. मासिक पाळीच्या दिवसात काही महिलांना, मुलींना एवढा त्रास सहन करावा लागतो की, त्यांना होणाऱ्या वेदना बघवत नाही.

अशा वेळी सर्वात जास्त उपाय असेल तो म्हणजेच घरातील सदस्यांकडून मिळणारे आपुलकीचे दोन शब्द व खऱ्या अर्थाने असलेली तीच साथ असते. अशा प्रकारच्या आधाराने त्या महिलेवर किंवा मुलींवर डॉक्टरांच्या सल्ल्याने योग्य उपचार होऊ शकतो व तिला होणाऱ्या वेदनांचे योग्य पद्धतीने निवारण होऊ शकते. पण, कोण सांगे कोणाला आजकाल महिलाच महिलेची वैरीण बनून पाठीमागे उभी राहताना दिसत आहे, ही फार मोठी शोकांतिका आहे. त्याचप्रमाणे आजकाल अनेक संस्थेच्या माध्यमातून किशोरवयीन मुलींसाठी सुद्धा उपक्रम राबविले जाते. जनजागृती केली जाते, त्याचे मनोबल वाढविले जाते असे उपक्रम योग्य आहेत आणि त्यात बहुसंख्येने किशोरवयीन मुलींनी सहभागी होणे काळाची गरज आहे. कारण त्या उपक्रमाच्या माध्यमातून अनेक समस्यांचे निवारण फुकटात होत असतात आणि अनेक समस्यासुद्धा सुटू शकतात. असेच जर झाले तर किशोरवयीन मुलींना सुद्धा मासिक पाळीविषयी संपूर्ण माहिती मिळेल. सोबतच त्या जागृत सुद्धा होतील व समाजातील इतर महिलांना या विषयी बिनधास्तपणे सांगून समाज जागृती करतील. त्यासाठी त्यांना मोलाचे मार्गदर्शन मिळणे आवश्यक आहे. सोबतच याच समाजात राहणाऱ्या अशा काही महिला आहेत की, त्या होऊन गेलेल्या महाविभूतींच्या तसेच भारत मातेच्या लेकी आहेत. आजही त्यांचे संसार उघड्यावर थाटलेले दिसून येतात. आजकाल त्या भटक्या जमातीकडे बघून व त्यांच्या राहणीमानाकडे बघून पूर्णपणे त्यांच्याकडे दुर्लक्ष केले जातात. हे कुठेतरी थांबणे आवश्यक आहे. परिस्थितीमुळे भलेही त्या दृष्टीत पडत नसतील तरी त्यांच्याही अनेक समस्या असतात. पण, त्या समस्यांचे निवारण होत नसल्यामुळे पाहिजे त्या प्रमाणात त्यांचा विकास होत नाही. म्हणून परिस्थिती बघून त्यांच्याकडे दुर्लक्ष करू नये तर त्यांच्यात असलेल्या समस्यांचे निवारण कशाप्रकारे केले जाईल. याविषयावर भर देऊन जनजागृती करणे आवश्यक आहे. कारण त्यांना सुद्धा इतर मुलींप्रमाणे शिक्षण घेण्याचा तसेच आकाशी झेप घेण्याचा पूर्णपणे अधिकार आहे. तो, अधिकार त्यांना मिळणे आवश्यक आहे. महिला ही, जगातील सर्वात उंच शिखर असतांना सुद्धा कुठेतरी स्वतःला कमी लेखत असल्यामुळे तिचा गैरफायदा सुद्धा घेतला जातो. म्हणून महिलांनी सर्व प्रथम जागे होणे काळाची गरज आहे. आजही काही महिलांच्या अशा विचारसरणीमुळे इतरांना संधी मिळत असते आणि नंतर नको ते व्हायचे झालेले बघायला मिळत असते व त्याचे होणारे परिणाम महिलांना भोगावे लागते अशी वेळ आपल्यावर येणार नाही. याची काळजी घेणे तेवढेच आवश्यक आहे. महत्वाची गोष्ट म्हणजेच सर्वात प्रथम महिलांनी व्यक्त होण्याचा प्रयत्न करावा. जेणेकरून अनेक समस्या सुटू शकतील व जगण्याला नवी दिशा मिळेल. कारण महिलांचे जीवन जेवढे चांगले आहे त्यापेक्षा खडतर सुद्धा तेवढेच आहे, त्या खडतर जीवनातून कशाप्रकारे बाहेर पडता येईल यासाठी महिलांना स्वतःमध्ये हिंमत ठेवून पुढे पाऊल टाकण्याचा प्रयत्न करावा व होऊन गेलेल्या त्या नारीशक्तींना तसेच होऊन गेलेल्या महापुरूषांचे विचार आत्मसात करुन जगण्याचा प्रयत्न करावा. महिला ही कशातच कमी नसते आणि कमी राहणार नाही. म्हणून स्वतःमध्ये एकदा शोधून बघावा. त्यामुळे समस्यांचे निवारण तर होईलच, सोबतच अनेकांना त्यातून जगण्याला दिशा मिळेल. त्यासाठी महिलांनी, महिलांसाठी एक पाऊल पुढे टाकून त्यांच्या समस्यांचे निवारण करण्यासाठी पुढाकार घ्यावा. आजच्या घडिला अत्यंत काळाची गरज आहे. ■■

संगीता संतोष ठलाल
7821816485

आजच्या निवडणुका आणि खोटे राजकारण

राज्यातील 29 महानगरपालिकेच्या निवडणुका एकदाच्या पार पडल्या आणि सर्वांनी सुटकेचा निःश्वास सोडला. आज निकाल काहीही लागो, दावे प्रतिदावे काहीही असोत, मात्र आजकाल निवडणुकीचे चित्र पूर्णपणे बदललेले आपणास पहावयास मिळते. सर्वच निवडणूका सत्ताशक्ती आणि धनशक्तीच्याच बाजूने असल्याचे निकाल ओरडून ओरडून सांगताहेत. यातही काही नवीन होईल असे दिसत नाही. यापुर्वी राज्यातील एकूण 246 नगर परिषदा आणि 42 नगर पंचायतींसाठी निवडणूक झाली. यात तेच झाले. या निवडणुकीत महायुतीने महाविकास आघाडीला पछाडल्याचे चित्र निकालावरून पाहायला मिळाले. या निवडणुकीच्या अनुषंगाने महायुतीतील भाजप, शिवसेना आणि अजित पवार गट अनेक ठिकाणी एकमेकांविरोधात लढले. यावेळी बऱ्याच ठिकाणी वाद आणि तक्रारी पाहायला मिळाल्या. सर्व नगरपरिषद आणि नगरपंचायतींच्या मतमोजणीबाबत मोठी उत्सुकता निर्माण झाली होती. विशेष म्हणजे राज्यात एकत्र असणाऱ्या सत्ताधारी व विरोधी अशा दोन्ही आघाड्या अर्थात महायुती व महाविकास आघाडी यातील मित्रपक्षांनी काही ठिकाणी स्वतंत्र तर काही ठिकाणी एकमेकांच्याच विरोधात लढण्याचा निर्णय घेतल्यामुळे यंदाच्या निकालांकडे राजकीय पक्षांबरोबरच मतदारांचेही लक्ष लागले होते. या निवडणुकांमध्येही घराणेशाहीचा जोर दिसून आला. घराणेशाही जोपासण्यात आणि आपल्या शहराची सत्ता आपल्या ताब्यात ठेवण्यासाठी आमदार, मंत्र्यांनी स्वतःच्याच नातेवाईकांना उमेदवारी दिली. भाजपमध्ये घराणेशाही नाही असा दावा भाजप नेते नेहमीच करतात. पण, आता स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणुकीत मात्र भाजपच्या मंत्र्यांच्या पत्नी, सुना आणि नातेवाईकांना तिकीट मिळाले. यामध्ये भाजपसह इतर पक्षांचे आमदारही मागे नसल्याचे चित्र दिसून आले. शेवटच्या दिवशी आपापल्या पक्षाकडून एबी फॉर्म घेऊन उमेदवारी अर्ज भरण्यासाठी सर्वपक्षीय इच्छूक उमेदवारांची झुंबड उडाल्याचे पाहायला मिळाले. मात्र त्यावेळी अनेक इच्छूक उमेदवारांना डावलल्याने अनेक महिला आक्रमक झाल्या, अनेक ठिकाणी एबी फॉर्मची पळवापळवी, शिव्याशाप, रडारड, आरडाओरडा अन् काही ठिकाणी आत्मदहनाचाही प्रयत्न केल्याचे पाहायला मिळाले. काही कार्यकर्त्यांमधील संताप इतका अनावर झाला होता की, त्यांनी घटनास्थळीच नेत्यांचे फोटो फाडून आपला निषेध नोंदवला. तिकीट नाकारल्यामुळे हताश झालेल्या एका इच्छुक उमेदवाराने चक्क स्वतःच्या अंगावर पेट्रोल ओतून घेऊन आत्मदहनाचा प्रयत्न केला, ज्यामुळे परिसरात एकच खळबळ उडाली. घराणेशाही आणि पीएवर मेहेरबानी झाल्याचे, जातीयवादाचेही आरोप झाले. निषेध व्यक्त करताना कार्यकर्त्यांनी नेत्यांचा एकेरी उल्लेख करत अर्वाच्य भाषेत शिवीगाळ केली आणि घोषणाबाजीने परिसर दणाणून सोडला. गाडीला काळे फासले, अनेक ठिकाणी राडा झाला. आवश्यक तिथे मोठा पोलीस बंदोबस्त ठेवावा लागला.

आजचे राजकारण स्वार्थाने बरबटलेले आहे. पक्षनिष्ठा राहिली नाही. स्वार्थासाठी व्यक्तिनिष्ठेलाही लोक तिलांजली देऊ शकतात. त्यामुळे आपल्या फायद्यासाठी राजकीय लोक काहीही करायला तयार होतात. म्हणून जनसामान्यांचा राजकारणी लोकांवरचा विश्वास उडत चालला आहे. लोकांची मानसिकताही बदलत चालली आहे. आज आपल्याकडे अनेक प्रश्न आहेत. त्याकडे विकासाच्या नव्हे तर स्वार्थाच्या दृष्टीने पाहिले जाते. येणारी नवी पिढीही आधीच्या लोकांना आदर्श मानत आहेत. राजकीय लोकांमध्ये

नैतिकता नावाची गोष्ट राहिली नाही. त्यामुळेही सर्वसामान्य जनतेचा राजकारणाकडे पाहण्याचा तिरस्करणीय दृष्टीकोन असल्याचे दिसते. पैशाचा मोठ्या प्रमाणावर होणारा अपहार, सत्तेवर असतांना केलेले गैरव्यवहार आणि त्यातून जन्माला आलेली दडपशाही, राजकारणातील गुंडशाही हे सामान्य माणसाचे जगणे कठीण होऊन बसते. विकासाचे प्रश्न बाजूला पडतात. भ्रष्टाचार बोकाळतो. बेरोजगारी वाढते. जनतेच्या प्रश्नांचे या लोकांना काही देणेघेणे नसते. निवडणुकीपूर्वी दिलेली आश्वासने सहजगत्या हवेत विरतात. हेच स्वार्थी लोक जेव्हा निवडणूकपूर्व काळात, निवडणुकीदरम्यान पैशाचा बाजार मांडतात, तसाच तो सत्तेवर आल्यावरही मांडतात. त्यामुळे सामान्य मतदाराला आपण चुकीच्या व्यक्तीला निवडून दिले असा पश्चात्ताप मतदाराला होतो. याची दुसरी बाजूही तेवढीच दुखरी आहे. मतदाराला लालची बनवून टाकले आहे. त्यांना उमेदवाराकडून काहीना काही हवे आहे. निवडणूकीच्या पूर्वी भावींचे पीक फार जोरदार येते. यांच्यासह सर्व प्रस्थापित राजकारणी सर्व उत्सव, सणवार, नैसर्गिक आपत्ती यांचा ते पुरेपूर फायदा करून घेतात. त्यांच्या डोळ्यांपुढे स्वार्थी राजकारण असते. ते मतदारांना काहीना काही आमिषे देत असतात. निवडणूकीच्या दरम्यान पाचशे ते दोनहजार प्रति मतदार वाटप केले जातात. प्रसंगी पाचहजार वाटपालाही काही राजकीय पक्ष मागेपुढे पहात नाहीत. आता तर पैसे वाटपाचेही ॲप आले असल्याचे बोलले जात आहे. राजकारणात खोटेपणा अधिक असतो. तो खूप असतो किंवा मोठ्या प्रमाणावर असतो. त्यामुळे धोका होऊ शकतो. पक्षनिष्ठावंतांवर अन्याय होत असतो. तशीही पक्षनिष्ठा राहिली नाही परंतु जे कोणी आहेत त्यांच्या भावना दुखावल्या जातात. याचे मूर्तीमंत उदाहरण म्हणजे तिकिटवाटपाचा कार्यक्रम होय. यात आर्थिक गैरव्यवहार होण्याची शक्यता असते. या प्रक्रियेत अधिकाधिक लोक प्रभावित होत जातात आणि निवडणूक झाल्यावर अनेक उमेदवार जे चांगले असतात ते सत्तेच्या साध्या झुळकेनेही बदलून जातात. खोटी आश्वासने देणे आणि ती पूर्ण न करणे हा एक महागडा दागिना त्यांना खूपच शोभून दिसतो. सर्वात मोठे कलावंत राजकीय नेतेच असतात. ते खोटे रडतात, ते खोटेच हसतात. खोटे अश्रूही ढाळतात. ज्याच्यावर प्रेम नाही त्यालाही प्रेम दाखवतात. राजकारणात येण्यासाठी काही विशेष पात्रता लागत नाही, जो देशासाठी समाजासाठी काम करू शकतो. जो इमानदारीने काम करू शकतो तो राजकारणात येऊ शकतो, असे कुणी म्हटले तरी खरे वाटणार नाही. परंतु याऊलट परिस्थिती आपल्याला आपल्या सभोवती दिसते. राजकारण करतांना कधी कधी खोटे आरोप केले जातात. ते वास्तव स्थितीला धरून असतील किंवा नसतील परंतु ते होतातच. त्यामुळे या खोट्या आरोपांना आव्हान दिले जाते. तेव्हा त्या दोन व्यक्तीमधील राजकीय द्वंद्व काही काळ चालू राहते. यामुळे बदनामी होते. म्हणून मग अब्रु नुकसानीचा दावा ठोकण्याचा दावा ठोकला जातो. महिलांनी आणि युवकांनी राजकारणात यावे असे वारंवार म्हटले जाते. परंतु तशी संधी दिली जात नाही. जनतेची दिशाभूल आणि पक्षांतर्गत राजकारणातील भूलथापा या सगळ्यांमुळे विश्वासाला तडे जातात. निष्ठेने आणि प्रामाणिकपणे वागणाऱ्यांना नैराश्य येते. राजकारण्यांच्या खोट्या बोलण्याला आपण तोंड देऊ शकतो, हे खरे आहे. पण राजकारण्यांना भ्रष्टाचार आणि खोटे बोलणे, खोटी आश्वासने देणे यांमुळे राजकीय क्षेत्राचे पावित्र्य नष्ट करण्याची परवानगी देण्याचा धोका आपण पत्करू शकत नाही, हेही तितकेच खरे आहे. आजचे राजकारण हे समाजिक वर्गात दरी निर्माण करणारे गलिच्छ राजकरण आहे, असे म्हटले तर वावगे ठरू नये. दोन जाती-धर्मांत तेढ निर्माण करणे, बेताल विधाने करणे, एखाद्या जातीय अथवा धार्मिक आस्थेवर बोट ठेवणे, अशांतता निर्माण करुन राजकीय पोळ्या भाजून घेणे हे सातत्याने सुरुच असते. लोकांपुढे भाषण करताना नेते मंडळी 80 टक्के समाजकारण अन् 20 टक्के राजकारण करण्याचा आदर्श उद्घोष करतात. पण प्रत्यक्षात मात्र हे प्रमाण उलटे असते. म्हणजे ही मंडळी 80- टक्के राजकारण करतात आणि 20 टक्के किंवा त्याहून कमी समाजकारण करतात. एकदा आपण यांना निवडून दिले की यांचे समाजकारण संपते आणि राजकारण सुरू होते. खरे तर समाजकारणाची आठवण निवडणुकीच्या तोंडावरच येते. निवडणुका जवळ आल्या की आश्वासनांचा, सवलतींचा पाऊस पडतो. भावींची आणि इच्छुकांची मांदियाळी आपल्याला सर्वत्र दिसून येते. जागोजागी भले थोरले बॅनर्स लागलेले दिसतात. जनसंपर्क वाढवण्याचा प्रयत्न सतत सुरू असतो. कोणत्याही कार्यक्रमाला निधी दिला जातो. पाच वर्षे ज्यांचा चेहराही पाहिलेला नसतो ते नवा चेहरा किंवा आश्वासक चेहरा म्हणून पुढे येतात. ज्यांना विकासाची कुठलीही जाण नसते ते विकासाचे नवे पर्व म्हणून पुढे येतात. ज्यांनी नेहमी विकासाच्या गोष्टी सतत केलेल्या असतात तेच नेहमी वेगवेगळ्या निवडणूकीत वेगवेगळी आश्वासने देत असतात. दर पाच वर्षांनी विकासाची चर्चा होते. मग आधीच्या पाच वर्षांत त्यांनी काय केलेले असते? विरोधक त्यांच्यावर टीका करतात. त्याप्रमाणे विरोधकांना संधी मिळाली तर ते पुन्हा आजच्या सत्ताधाऱ्यांप्रमाणेच बनतात. हेच सत्ताधारी पाच वर्षे राजकारणच करतात आणि निवडणुकीच्या तोंडावर आश्वासनांचेच जाहीरनामे तयार करतात. सरकारकडे पैसा, तरतूद असो वा नसो, तिजोरी खाली केली जाते. हे फुकट ते फुकट, हे माफ ते माफ अशी आमिषे दिली जातात. इतर राजकीय पक्षही त्यात मागे नसतात. तेही अवाढव्य आश्वासने देतात. राजकीय लोकांचा मानस असा असतो की आश्वासने ही पूर्ण करण्यासाठी दिलेली नसतात. त्यामुळे राजकारणात खोट्याचा बोलबाला अधिक असतो. हे मान्यच करावे लागेल. राजकारणात घराणेशाही आणि गुन्हेगारी ही मोठीच समस्या आहे. महाराष्ट्रातील प्रत्येक जिल्ह्यात आणि तालुक्यात दोन-तीन कुटुंबाची मक्तेदारी पाहायला मिळते. कितीतरी घराणी महाराष्ट्राच्या राजकारणांत आपले सत्तास्थान राखून आहेत. सत्तेसाठी कधी या पक्षांत तर कधी त्या पक्षात जावून आपले मतदारसंघ शाबूत राखण्याचे प्रयत्न या राजकीय पिढ्यांनी कायम केले आहे. राजकारणांतील पक्ष उड्याबरोबरच यांचे एकमेकांत होणारे विवाह, नातेवाईकाचा गोतावळा, यामुळे सत्ता या घराण्यांपर्यंत मर्यादित राहिली. ती कधीही सर्वसामान्यांपर्यंत झिरपू शकली नाही. परिणामी महाराष्ट्राच्या राजकारणांत नवीन नेतृत्वाचा विकास खुंटल्यांचे दिसून येते. कधी नवीन नेतृत्व उदयास येऊ लागले, की ही राजघराणी ते नेतृत्व चिरडण्याचे किंवा आपल्यात सामील करण्याचे काम करतांना दिसून येते. महाराष्ट्रातील राजकीय घराणेशाहीचा प्रमुख आधार म्हणजे सहकारी संस्था आहेत. त्यामुळे वर्षानुवर्षे अनेक घराणी राजकारणांत प्रस्थापित होतांना दिसून येत आहेत. या राजकीय घराण्यांनी आपली सत्ता आणि शक्ती कायम ठेवली आहे. त्यामुळे नेहमीच नवीन नेतृत्वाचा उदय होऊ शकला नाही. केवळ सत्ता उपभोगत संस्था, कारखाने आपल्या ताब्यात ठेवत प्रस्थापित होण्याचा प्रयत्न केला. पिढ्यांनपिढ्या सत्ता उपभोगली. महाराष्ट्रातील हाताच्या बोटावर मोजता येतील इतक्याच घराण्यांनी राज्याच्या राजकारणांत सत्ता उपभोगली. परिणामी लोकशाही देशात सत्ता एकाच वर्गाकडे सीमित राहिली. ती कधी झिरपत सर्वसामान्यांकडे आलेली नाही. त्यामुळे विकास हा एका वर्गांचा होतांना दिसून येतो.गेल्या काही वर्षांत राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण किंवा गुन्हेगारांचे राजकियीकरण हे मोठ्या वेगाने होताना दिसत आहे. वेगवेगळ्या पातळीवरून त्यावर नेहमी चिंतन होते; पण चिंतन आणि चिंता या पलीकडे हा विषय सरकताना दिसत नाही. आजकाल कोणत्याही पक्षाला निवडणुका जिंकण्यासाठी बाहुबल आणि बाहुबलींची आवश्यकता भासतेच. त्यामुळे या बाबतीत राजकीय पक्षांकडून काही ठोस पावले उचलली जातील, अशी भाबडी आशा बाळगण्यात काहीही अर्थ नाही. त्यामुळे सर्वसामान्य मतदार आणि राजकारणाच्या गुन्हेगारीबद्दल चिंता व्यक्त करणारे बुद्धिमंत या दोघांवर ही जबाबदारी येऊन पडते. मतदान हे बॅलेट मशीनवर न होता मतपत्रिकेवरच व्हावे अशीही मागणी जोरकसपणे पुढे येत आहे. बुद्धिवादी वर्गाने नुसतेच चिंतन किंवा चिंतन न करता आणि या सगळ्या प्रक्रियेपासून अलिप्त न राहता प्रत्यक्ष निवडणूक प्रक्रियेत आपला सहभाग नोंदविण्याची गरज आहे. त्याचप्रमाणे सर्वसामान्य मतदारांनीही ऐन निवडणुकीत कोणत्याही क्षणिक आमिषाला बळी न पडता मतदान करण्याची आवश्यकता आहे. त्यासाठी जोडीने व्यापक समाजप्रबोधन होण्याची आवश्यकता आहे. कारण राजकीय क्षेत्राचे शुद्धिकरण करायचे असेल तर जनतेलाच ते हाती घ्यावे लागेल. जनताच जर इथल्या प्रस्थापित राजकीय लोकांच्या हातचे बाहुले बनत चालली तर ते कदापिही शक्य होणार नाही, हे मी काळाच्या कपाळावर नोंदवून ठेवतो. ■■

प्रज्ञाधर ढवळे
मो. 9890247953

स्वाभिमानाचे स्मरणशिल्प -६१

बोधीसत्व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा शेव, ता. उमरेड जिल्हा नागपूर.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पुतळा शेव तालुका उमरेड येथील आहे. या गावांमध्ये डॉ. बाबासाहेबांना मानणारा त्यांच्या विचारावर चालणारा व समर्पित भावनेने काम करणारा मोठा वर्ग आहे. हा गाव पद्मश्री डॉ. चंद्रशेखर मेश्राम यांचा असून त्यांचा परिवार समर्पित भावनेने जनतेसाठी सदैव कार्य करीत असतात. त्यांच्यावर डॉ. बाबासाहेबांचा विचार यांचा मोठा पगडा असून सदैव कार्यरत असतात. येथे दरवर्षी विशेष देणे भव्य कार्यक्रम होत असतात.

संवाद मित्र, कपिल नारनवरे
मो. 9370773608

राष्ट्रमाता जिजाऊंनी अंधश्रद्धा कधीच पाळली नाही : भिमराव परघरमोल

अकोला : राष्ट्रमाता जिजाऊंनी उभ्या आयुष्यात अंधश्रद्धा कधीच पाळली नाही तर सतत वैज्ञानिक दृष्टिकोनाची जोपासना केली. असे प्रतिपादन भिमराव परघरमोल यांनी केले. सविस्तर वृत्त असे की, राष्ट्रमाता जिजाऊंची 428 वी जयंती जि. प. मराठी उच्च प्राथमिक शाळा उकळी बु। ता. संग्रामपूर जि. बुलढाणा येथे साजरी करण्यात आली. या संपूर्ण कार्यक्रमाचे नियोजन वर्ग 7 वी च्या विद्यार्थ्यांनी केले. तेव्हा अध्यक्षस्थानी ईश्वरी वरटकार वर्ग 6 वा व प्रमुख अतिथी निधी गोमासे वर्ग 6 वा या विद्यार्थिनी होत्या. प्रतिमा पूजनाने कार्यक्रमाची सुरुवात करण्यात आली. अनेक विद्यार्थ्यांनी आपले विचार व्यक्त केले. त्यानंतर भिमराव परघरमोल यांनी बोलताना सांगितले की, अभ्यासक्रमातून रुजवल्या जाणाऱ्या दहा नैतिक मूल्यांपैकी वैज्ञानिक दृष्टिकोन हे मूल्य अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे, जे जिजाऊंनी साडेतीनशे वर्षापूर्वी जोपासले होते. त्यांनी पुणे या उजाळ आणि शापित शहरात वस्ती करताना अंधश्रद्धा लाथाडून मोठे धैर्य दाखवले, जे इतिहासामध्ये दखलपात्र आहे. याची अनेक उदाहरणे त्यांनी दिली. शाळेतील शिक्षिका कोकिळा बोपटे यांनीही आपले विचार व्यक्त केले. कार्यक्रमाला केशव डाबेराव (मुख्याध्यापक) शंकर बगाडे, प्रवीणकुमार लिंगोट, गजेंद्र सुलतान या शिक्षकांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे उत्कृष्ट नियोजन व संचालन पलक तायडे व भाग्यश्री बनकर वर्ग 7 वा यांनी करून आभार प्रदर्शन दिशा पवार वर्ग 8 वा या विद्यार्थिनींनी केले.

गांधींचे आंदोलन राजकीय स्वातंत्र्याचे तर डॉ. आंबेडकरांचे संपूर्ण मानवी स्वातंत्र्याचे! : डॉ. प्रदीप आगलावे

नागपूर : भारताला इंग्रजांच्या राजकीय गुलामीतून स्वातंत्र्य मिळावे म्हणून महात्मा गांधीजींचे स्वातंत्र्य आंदोलन होते. परंतु डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आंदोलन हे या देशातील संपूर्ण वंचित, शोषित, पिडीत मानवांच्या सर्वांगीण स्वातंत्र्याचे आंदोलन होते. त्यांच्या आंदोलनाच्या उद्देश अधिक व्यापक होता. स्वातंत्र्यानंतर भारतात लोकशाही काही काळ विकसित झाली. परंतु अलीकडच्या काळात लोकशाही ही नाममात्र झाली असून धर्मांधता निर्माण झाली.' असे प्रतिपादन प्रसिद्ध साहित्यिक प्रा. डॉ. प्रदीप आगलावे यांनी केले.

धम्मसंगोष्टीच्या 377 व्या धम्मसभेत 'आंबेडकरी समाजा समोरील वर्तमान राजकीय आव्हाने' या विषयावर डॉ. आगलावे ते बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. घनश्याम धाबर्डे हे होते. पुढे डॉ. आगलावे म्हणाले कि, 'डॉ. बाबासाहेबांनी अनेक जातींना

एकत्रित करून अनुसूचित जातींचा समूह बनविला. परंतु आज त्याच समूहाचे वर्गीकरण करून त्यांच्यात विभागणी करण्याचे षडयंत्र रचण्यात आले. आता महाराष्ट्रासह विविध राज्यात अनुसूचित जातींचे वर्गीकरण करण्याची सुरुवात होणार आहे. त्याचे अतिशय विपरीत परिणाम अनुसूचित समाजावर होतील. आज आंबेडकरी समाज गटातटात विखुरला असल्यामुळे राजकीय अस्तित्व संपुष्टात आले आहे. याचे अत्यंत दूरगामी परिणाम समाजाच्या प्रगतीवर पडत आहेत. ही बाब पुढील पिढीसाठी अत्यंत घातक ठरणार आहे. म्हणून आम्ही याचा गांभीर्याने विचार करून राजकीय दृष्ट्या सक्षम होण्याचा प्रयत्न करणे ही काळाची गरज आहे.'

'डॉ. बाबासाहेबांच्या संघर्षाचे फलित म्हणजे मागासवर्गीयांची सामाजिक, मानसिक, धार्मिक शक्ती वाढली, समाजात संवैधानिक मूल्ये रूजलीत. परंतु 2014 नंतर राजकीय शक्तींचा ऱ्हास होत गेला. जगात फॅसिस शक्ती डोके वर काढत आहेत. त्यामुळे आपण ही नवी आव्हाने पेलण्याचे सामर्थ्य कसे विकसित करता येईल याकडे लक्ष दिले पाहिजे. तथागत बुद्धांनी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी ज्या चळवळी चालविल्यात, त्याचे अध्ययन करून तोच मार्ग अनुसरला पाहिजे.' असे विचार प्रा. घनश्याम धाबर्डे यांनी अध्यक्षीय भाषणात मांडलेत. प्रास्ताविक श्रीराम बन्सोड यांनी केले. नीलकंठ राऊत यांनी धम्म गीत सादर केले. कार्यक्रमाचे संचालन अन्नपूर्णा दुपटे यांनी केले तर आभार नरेश धोपटे यांनी मानले. सभेत मिलिंद गणवीर, संदीपान ढोके, हरिश्चंद्र सुखदेवे यांचे वाढदिवस साजरे करण्यात आले. धम्मसंगोष्टीतील सक्रिय योगदानाबद्दल एच. जी शेंडे, दादाराव बनसोड, श्याम जाधव यांचा सत्कार करण्यात आला. अल्पोपहाराची व्यवस्था संदिपान ढोके यांनी पार पाडली. आजच्या सभेला अनेक गणमान्य लोकांची उपस्थिती होती.

महत्वाचे

ज्योत्स्ना नगरारे बनली मिसेस ॲक्टिव्ह

नागपूर : जय भीम म्हणणारी 59 वर्षीय जोत्स्ना नगरारे राहणार नागपूर या असंख्य स्पर्धेत भाग घेऊन आतापर्यंत अकरा मुकुट ग्रहण केले आहेत. वय आपल्याला व आपल्या स्वप्नांना थांबवू शकत नाही हेच जोत्स्ना आपल्या स्पर्धेतून सांगत असतात. त्या अनेक महिलांना त्यांची स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी प्रेरणास्थान ठरतात.

वानाडोंगरीच्या उपाध्यक्षपदी चंदा अजमीरे तर निलडोहला भाबडा

हिंगणा : वानाडोंगरी नगरपरिषदेच्या दुसऱ्यांदा विजयी झालेल्या प्रभाग 7 मधील नवनिर्वाचित नगरसेविका चंदा आशिष अजमीरे यांची वानाडोंगरी नगरपरिषदेच्या उपाध्यक्षपदी नियुक्ती झाली तर निलडोह नगरपंचायतीच्या उपाध्यक्षपदी प्रविश भाभडा यांचीही बिनविरोध निवड झाली. आमदार समीर मेघे यांच्या हस्ते नगराध्यक्ष सुनंदा बागडे, उपाध्यक्ष चंदा अजमीरे, गटनेते बालू मोरे यांच्यासह सर्व नवनिर्वाचित सदस्य व स्विकृत सदस्य सचिन मेंडजोगे यांचाही सत्कार करण्यात आला. तसेच नामनिर्देशित नगरसेवक म्हणून कमलेश सिंग, सचिन मेंडजोगे व रमाकांत तिवारी यांचाही सत्कार करण्यात आला. निलडोह नगरपंचायतमध्ये भारतीय जनता पक्षाचे मंगेश हरणे तर कांग्रेसचे रत्नसेन उर्फ मुन्ना डहाट यांची स्विकृत सदस्य पदावर नियुक्ती झाली. आ. समीर मेघे यांच्या हस्ते निलडोह नगर पंचायतीच्या अध्यक्षा भुमिका मंडपे यांच्यासह सर्वांचा सत्कार करण्यात आला.

बार्टी पुणे येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना अभिवादन

नागपूर : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी) पुणे येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या नामविस्तार दिनानिमित्त भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेस बार्टी संस्थेचे महासंचालक सुनील वारे यांच्या हस्ते पुष्पांजली अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी विभागप्रमुख अनिल कारंडे, डॉ. बबन जोगदंड, शुभांगी पाटील यांनीही अभिवादन केले.

बीडीएसपी संघाचे 'बाल धम्म संस्कार शिबिर' निर्धारपूर्वक

रविवार धम्म दिनाचे पालन करणे हिच खरी बौद्ध संस्कृती

नागपूर : निसर्गाच्या सान्निध्यातील 'निल फार्म' येथे मकर संक्रांतीच्या सुट्टीचा लाभ घेत बीडीएसपी संघाच्या वतीने 'बाल धम्म संस्कार व पालकांचे कर्तव्य शिबिर' अत्यंत यशस्वीरीत्या पार पडले. रविवार धम्म दिनाचे पालन करणे हिच खरी बौद्ध संस्कृती या निर्धाराने हे शिबिर संपन्न झाले.

शिबिराची सुरुवात बीडीएसपी संघाच्या स्मृतीशेष रुपाली अभ्यंकर यांना आदरांजली अर्पण करून करण्यात आली. त्यानंतर डॉ. बाबा वाणी यांनी पारंपरिक पाली भाषेऐवजी मराठी भाषेत उपस्थितांना शील दिले. मराठीतील शीलदान हे या शिबिराचे विशेष आकर्षण ठरले. या शिबिराचे प्रमुख वैशिष्ट्य म्हणजे मुलांसोबतच पालकांनाही आपल्या कर्तव्यांची जाणीव करून देण्यात आली. केवळ मुलांना जन्म देणे व शालेय शिक्षण देणे इतकेच पालकांचे कर्तव्य नसून, धम्म संस्कारांची पेरणी करून माणुसकीचे शिक्षण देणे हेच खरे पालकत्व असल्याचे प्रभावीपणे पटवून देण्यात आले. शिबिराच्या प्रारंभी डॉ. सिद्धार्थ गायकवाड (बोधी) यांनी बीडीएसपी संघाच्या या उपक्रमाबद्दल आनंद व्यक्त केला. शिबिरात मुले बरेच काही शिकतात; मात्र घरी गेल्यानंतर त्याचा परिणाम अल्पकाळ टिकतो असे त्यांनी नमूद केले. या दृष्टीने पालकांचे कर्तव्य शिबिर अत्यंत उपयुक्त असल्याचे त्यांनी सांगितले. बाल धम्म संस्कार शिबिराची संपूर्ण जबाबदारी स्वीकारत प्रा. सरोज वाणी यांनी मुलांना 'अत्त दीप भव' या बुद्धसूत्राचे महत्त्व समजावून सांगितले. विज्ञाननिष्ठ विचार हाच प्रगतीचा मार्ग असून अंधश्रद्धा प्रज्ञाविकासातील मोठा

अडथळा असल्याचे त्यांनी उदाहरणांसह स्पष्ट केले. पालकांच्या कर्तव्य शिबिराची जबाबदारी रमेश शाक्य यांनी समर्थपणे पार पाडली. रामजींनी लहानपणापासून भिवा यांच्यावर लक्ष देत त्यांना घडविले, त्याचप्रमाणे पालकांनीही आपल्या मुलांकडे बाल्यापासूनच सजगपणे लक्ष देण्याची गरज असल्याचे त्यांनी सांगितले. शिबिराच्या दुसऱ्या सत्रात पालक व मुले यांचे संयुक्त मूल्यमापन करण्यात आले. मुलांनी व्यक्त केलेल्या मनोगतांमुळे पालक भावूक झाले. आपल्या मुलांच्या भावना व त्यांची बुद्ध-आंबेडकरी विचारांवरील श्रद्धा आपणच दुर्लक्षित करत होतो, ही जाणीव अनेक पालकांना झाली. या शिबिराचा समारोप बुद्ध-आंबेडकरी विचारांना केंद्रस्थानी ठेवून विवाह, नामकरण व इतर सर्व सामाजिक सोपस्कार पार पाडण्याच्या सामूहिक निर्धाराने झाला. विशेष परिश्रम परिष्टी खांडेकर, संध्या खांडेकर, संजय इंगोले, राकेश हुमने, राखी शेन्डे, जयश्री लाढे व मधुकर नंदेश्वर यांनी घेतले. शिबिराचे संचालन माधुरी पाटील यांनी केले, प्रास्ताविक नरेंद्र खांडेकर यांनी मांडले, तर आभारप्रदर्शन माधुरी जयवर्धने यांनी केले.

म.न.पा. निवडणूक 2026

मतदार यादीचा घोळ

नागपूर : म.न.पा. निवडणूक 2026, मतदार यादीचा घोळ, एका मतदाराचे, दोन मतदान केंद्रात नावे, मतदानापासून वंचित. लोकांच्या अनेक तक्रारी नंतरही महानगरपालिका नागपूर मतदार यादीचा घोळ काही संपला नाही, मतदाराला फार नाव शोधण्यास त्रास सहन करावा लागला. प्रभाग 35 चे मतदार 34, 33 मध्ये शिफ्ट केल्याचे अनेक मतदारांनी बुथ केंद्रात नाव तपासतांना सांगितले, दयानंद कांबळे राहाणार, साई सोसायटी, नरेंद्र नगर त्यांना 1. न्यू लुक स्कूल नरेंद्र नगर केंद्र क्रमांक 01, अनुक्रमांक 842 प्रभाग क्रमांक 35, 2. बूथ क्रमांक 15, भीमनगर म.न.पा. प्राथमिक शाळा, नागपूर खोली क्रमांक 02 या मध्ये सुद्धा दयानंद व वैशाली कांबळे यांची नावे आहेत. विजय निकोसे, नगर विकास वसाहत नरेंद्र नगर यांच्या कुटुंबातील 4 सदस्यांची नावे 4 वेगवेगळ्या मतदान केंद्रात नावे टाकण्यात आली. भारत निवडणूक आयोग सूचनेनुसार पती, पत्नी यांची नावे एकाच मतदान केंद्रात असावी अशी ताकीत दिलेली आहे. अनेक मतदारांना याचा फटका बसला आहे. वंचीत बहुजन आघाडीचे उमेदवार संगीता गोधनकर, विशाल वानखेडे, वनकर यांनी प्रशासना विरुद्ध नाराजी व्यक्त केली.

माजरी (वस्ती) येथे राष्ट्रसंत पुण्यतिथी निमित्ताने जनप्रबोधन व ज्येष्ठ मंडळींचा सत्कार

चंद्रपूर : श्री गुरुदेव सेवा मंडळ, माजरी (वस्ती) ता. भद्रावती च्या वतीने सामुदायिक प्रार्थना मंदिर प्रांगणात राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या पुण्यतिथीनिमित्त विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. दोन दिवस चाललेल्या या कार्यक्रमात ग्रामस्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. घटस्थापना, पालखी व रामधून, भजन, सामुदायिक ध्यान व प्रार्थना आदी उपक्रम राबविण्यात आले. आदल्या दिवशी महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीच्या वतीने चमत्कार, विज्ञान व जादूटोणा विरोधी कायदा संदर्भात मार्गदर्शन करण्यात आले. राज्य सहकार्यवाहक पी.एम. जाधव, दुरेंद्र गेडाम, देवराव कोंडेकर आदींनी या कार्यक्रमात प्रात्यक्षिके सादर करून उपस्थितांना वैज्ञानिक दृष्टिकोन समजावून दिला. काल्याचे कीर्तन आदिलाबाद बेला येथील सुरेश उदार महाराज यांनी करून उपस्थितांना मंत्रमुग्ध केले. समारोपीय कार्यक्रम ग्रामगीताचार्य बंडोपंत बोढेकर यांच्या अध्यक्षतेखाली झाला. यावेळी छाया जंगम, शामसुंदर पोडे, ॲड. रमेश रोटे, संजिव पोडे, उत्तमराव झाडे, विनोद पिंपळकर, संध्या पोडे आदींची उपस्थिती होती. यावेळी उत्तमराव झाडे यांच्या सहकार्याने गावातील सात ज्येष्ठ नागरिकांचा शाल व श्रीफळ देऊन सत्कार करण्यात आला.तसेच गुरुदेव सेवा मंडळाचे सदस्य असलेले कूणाल टोंगे हे महावितरण कंपनीत निवड झाल्याबद्दल त्यांचाही गौरव मंडळाचे वतीने करण्यात आला. पन्नास वर्षांपूर्वी दिवंगत चिमनाबाबू झाडे यांनी माजरी गावात राष्ट्रसंतांच्या विचारानुसार कार्य सुरू केले होते, ते काम अलिकडे येथील युवा मंडळी पुढे नेत आहे, हे कौतुकास्पद असल्याचे मत बंडोपंत बोढेकर यांनी व्यक्त केले. प्रास्ताविक संजिव पोडे यांनी केले. संचालन देवराव पाटेकर यांनी केले तर आभार प्रदर्शन रमेश रोटे यांनी मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी सचिन झाडे, अमोल ठमके, अमन खडतकर, प्रफुल तिखट, अमोल पारखी, रमेश देठे ,सचिन पाचभाई, नयन डोंगे, कुणाल टोंगे, अविनाश जीवतोडे आदी युवकांनी तसेच महिला मंडळाच्या सदस्यांनी अथक परिश्रम घेतले.

राजमाता जिजाऊ जयंतीनिमित्त बार्टीच्या महिला हक्क जाणीव जागृती पर्वाची सांगता

नागपूर : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (बार्टी) अंतर्गत बार्टी प्रादेशिक कार्यालय, नागपूर मार्फत दि. 12 जानेवारी रोजी मुक्ताबाई शासकीय मुलींचे वसतीगृह व आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय मुलींचे वसतीगृह, सिव्हील लाईन येथे राजमाता जिजाऊ यांची जयंती साजरी केली. याप्रसंगी 3 जानेवारीपासून सुरू असलेल्या महिला हक्क जाणीव जागृती पर्वाचे समापन करण्यात आले.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीस क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले, राष्ट्रमाता जिजाऊ तसेच युवा दिनानिमित्त स्वामी विवेकानंद यांच्या प्रतिमांना माल्यार्पण करण्यात आले. यावेळी व्यासपीठावर जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणाच्या सदस्या ॲड. सुरेखा बोरकुटे, वसतीगृहाच्या गृहपाल शुभांगी जीवने, सहाय्यक प्रकल्प व्यवस्थापक अनिल वाळके तसेच बार्टीचे अधिकारी उपस्थित होते.

कार्यक्रमात संविधानाच्या उद्देशिकेचे सामूहिक वाचन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक सुनीता झाडे यांनी केले. त्यांनी बेसा, वसंतनगर, दाभा आणि राहाटेनगर येथील शासकीय वसतीगृहांमध्ये बार्टीच्या वतीने राबविण्यात आलेल्या महिला हक्क जाणीव जागृती पर्वाची माहिती दिली. महिला हक्क जाणीव जागृती पर्व हे स्त्रीशक्तीचे पर्व असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

पर्वाच्या उद्घाटक ॲड. सुरेखा बोरकुटे यांनी विद्यार्थिनींना त्यांच्या न्यायहक्कांबाबत मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी वसतीगृहाच्या गृहपाल शुभांगी जीवने यांनीही आपले मनोगत व्यक्त केले. पर्वाच्या अध्यक्षीय मनोगतात अनिल वाळके यांनी संवैधानिक दृष्टिकोनातून महिला हक्क जाणीव जागृती पर्वाचे महत्त्व विशद केले. विद्यार्थिनींना त्यांच्या न्यायहक्कांबाबत सजग व सुरक्षित राहण्याचे आवाहन केले. बार्टीच्या वतीने सलमान शेख, खुशाल ढाक यांनी विविध योजनांची माहिती देत विद्यार्थिनींशी संवाद साधला. कार्यक्रमात सृष्टी खडसे या विद्यार्थिनीने स्फूर्तिगीत सादर केले. वसतीगृहातील इतर विद्यार्थिनींनीही आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे संचालन शीतल गडलिंग यांनी तर आभार नागेश वाहुरवाघ यांनी मानले.

संविधान परिवारातर्फे मराठवाडा विद्यापीठाच्या शहीद भीमसैनिकांना मानवंदना

नागपूर : संविधान परिवाराच्या वतीने मराठवाडा विद्यापीठाला नाव देण्यासाठी हे वीस वर्षे आंदोलन झाले त्याची आठवण म्हणून नामांतर वर्धापन दिन व नामांतर लढ्यामध्ये शहीद झालेल्या भीमसैनिकांना मानवंदना देण्यासाठी संविधान परिवार नागपूरच्या वतीने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. परमपूज्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुतळा जाततरोडी येथे माननीय संविधान जागरचे मुख्य संयोजक डॉ. माधव जांभुळे यांच्या अध्यक्षतेखाली कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाची प्रस्तावना संविधान परिवाराचे मुख्य संयोजक प्रा. राहुल मून यांनी केले. याप्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून नामांतर चळवळीमध्ये ज्यांनी सक्रिय भाग घेतला रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया एकतावादीचे विदर्भाचे अध्यक्ष प्रदीपजी नारायणे त्याचप्रमाणे सामाजिक कार्यकर्त्या किरण गौरखेडे त्याचप्रमाणे माजी न्यायमूर्ती नरेश बनसोड यांच्या प्रमुख भोसलेमध्ये मान्यवरांनी नामांतर आंदोलनाचा इतिहास व नामांतर चळवळीमध्ये शहीद झालेल्या आंबेडकरी कार्यकर्त्यांची माहिती विशद केली याप्रसंगी शहीद कोशिराम कांबळे, शहीद चंद्र कांबळे, शहीद पुरुषोत्तम वाघमारे, अनेक कार्यकर्त्यांना मानवंदना देण्यात आले व परमपूज्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पुतळ्याला पुष्पमाला अर्पण करून कृतज्ञता व्यक्त करण्यात आली. याप्रसंगी नामांतर वीर केवल कांबळे, राजू चव्हाण, प्रशांत ढाकणे, प्रमोद मून, सुरेश बाराहाते, युवराज बोरकर, बबन बोरकर, सामाजिक कार्यकर्ते तायवाडे, जितेंद्र जिभे, सुरेश गाणार, राजू सुरते, संजय ठवरे, विनोद मेश्राम, सुरेश मून, दिलीप बागेश्वर, सिद्धार्थ कांबळे, किशोर रहाटे इत्यादी अनेक कार्यकर्ते उपस्थित होते. शेवटी आभार प्रदर्शन राजेंद्र गणवीर यांनी केले.

दुसरा मुक्तमंथन लेखक वाचक मेळावा रविवारी

अमरावती : साहित्य क्षेत्रात आपला अढळ ठसा उमटवणारे मुक्त मंथन त्रैमासिक हे अमरावती येथून प्रकाशित होत असले तरीही ते संपूर्ण राज्यभर तसेच परराज्यातही पसरलेले आहे. त्याचे वाचक मोठ्या संख्येने आहेत. या नियतकालिकेतून सातत्याने सामाजिक विषयावर विशेषांक प्रकाशित होत आले आहेत. तसेच वर्तमान परिस्थितीवर लिखाण केलेले आहे. आजच्या प्रतिकूल परिस्थितीत सामाजिक चळवळ थंडावली आहे आणि वाचक वर्ग कमी होताना दिसत आहे. सामाजिक जाणिवेतून संपादक सुनंदा बोदिले यांनी सदर त्रैमासिक मोठ्या बिकट परिस्थितीत आणि परिश्रमाने सुरू केले. यासंबंधी भाष्य करताना त्या म्हणाल्या की, 'प्रतिक्रांतीच्या गडद छायेत आपण सर्वच वावरत असताना आंबेडकरी विचार व चळवळ जिवंत ठेवण्यासाठी आपण आपली प्रबोधनाची साधने निर्माण केली पाहिजे. या गरजेतून गेल्या पाच वर्षापासून त्रैमासिक 'मुक्त मंथन' आंबेडकरी चळवळीचा विविधाअंगी विचार आपल्या सर्वांसमोर मांडत आले आहे. हा प्रपंच आपल्यासारख्या वाचक, लेखक, जाहिरातदार व मार्गदर्शकांचे सहकार्य, विश्वास यावरच पाच वर्षापासून अविरत सुरु आहे. या प्रतिकूल परिस्थितीत आंबेडकरी विचार व चळवळ पुढे नेण्यासाठी आपल्यात सुसंवाद होणे गरजेचे आहे.' हा संवाद अधिक सकारात्मक व्हावा यासाठी प्रयत्न आधी असणे गरजेचे आहे असा आशावाद त्यांनी मांडला. स्त्रीवाद आणि आंबेडकरी विचार तसेच मानवतादी विचारांचा प्रसार आणि प्रचाराची चळवळ या नियतकालिकेच्या माध्यमातून सुरू आहे. वाचन संस्कृती रुजावी आणि वाढावी तसेच मानवतावादी विचारांची देवाण-घेवाण व्हावी हा उद्देश डोळ्यासमोर

ठेवून रविवार, दि. 18 जानेवारी, 2026 रोजी मुक्त मंथन या त्रैमासिकाचा दुसरा लेखक वाचक मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले आहे. हा मेळावा भीम टेकडी परिसरातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सांस्कृतिक भवन येथे आयोजित करण्यात आलेला आहे. या मेळाव्याच्या अध्यक्ष नागपूर येथील सुप्रसिद्ध विचारवंत आणि समाजसेविका डॉ. सविता सुमेध कांबळे या आहेत. तर उद्घाटक म्हणून संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाचे परीक्षा नियंत्रक डॉ. नितीन कोळी हे उपस्थित राहणार आहेत. तर स्वागताध्यक्ष बडनेरा येथील आकाश इंजिनियर्स आणि बिल्डर्सचे सर्वेसर्वा अभि. विलास साखरे हे आहेत. या मेळाव्यासाठी गौतम ताराराम, जोधपुर, राजस्थान, प्रशांत वंजारे, आर्णी यांची प्रमुख उपस्थिती असणार आहे. तर या मेळाव्या संदर्भातील भूमिका डॉ. चंद्रकांत सरदार हे मांडणार आहेत. तसेच या निमित्ताने नागपूर येथील सुप्रसिद्ध साहित्यिक आणि विचारवंत प्रमोद वाळके (युगंधर) यांना लोककवी वामनदादा कर्डक जीवन गौरव पुरस्काराने आणि चित्रकार बळी खैरे यांना स्मृतिशेष प्रा. सतेश्वर मोरे जीवन गौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार आहे. सदर कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. जलदा ढोके या करतील तसेच आभार प्रदर्शन संपादक सुनंदा बोदिले या करणार आहेत. हा उद्घाटिय समारंभ सकाळी 10 वाजता सुरू होईल. यानंतर दुपारी 12 ते 2.30 यादरम्यान 'भारतीय संविधानावरील हल्ले आणि आंबेडकरी विचारवंताची भूमिका' या विषयावर परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले आहे. या परिसंवादाचे अध्यक्ष प्रा. माधव सरकुंडे हे आहेत तर वक्ते डॉ. भूषण रामटेके, डॉ. मनोहर नाईक, डॉ. अशोक इंगळे, विद्या भोरजारे, प्रा. प्रदीप लोहकरे, डॉ. साहेबराव सोनसळे, डॉ. गजानन लोहवे हे असणार आहेत. या कार्यक्रमाचे संचालन वंदना धवने करतील तर आभार प्रदर्शन अतुलकुमार गवई हे करतील. यानंतर दुपारी 2.30 ते 3.30 या वेळेत भोजन अवकाश असणार आहे. यानंतर 3.30 ते 6 या दरम्यान कवी संमेलनाचे आयोजन करण्यात आले आहे. या कवी संमेलनाचे अध्यक्ष नारायण जाधव येळगावकर हे असणार आहेत. महाराष्ट्रातील सुप्रसिद्ध कवींचा या संमेलनामध्ये सहभाग असणार आहे. तसेच या दरम्यान वाचकांच्या अभिप्रायांचे वाचन सुद्धा करण्यात येईल आणि सायंकाळी 6 ते 8 या कालावधीमध्ये समारोप सत्राचे आयोजन करण्यात आले आहे. विविध मान्यवरांची उपस्थिती या सत्रामध्ये असणार आहे तसेच या सत्रामध्ये मेळाव्याच्या ठराव्याचे वाचन करून पुढील दिशा सुद्धा ठरवण्यात येईल, अशी माहिती मुक्त मंथन मासिकाच्या संपादक सुनंदा बोदिले यांनी दिली. सदर मेळावा हा सूर्योदय बहुउद्देशीय संस्था, पळसखेड यांच्यामार्फत आयोजित करण्यात येणार. विद्या पाटील, वंदना धवने, डॉ. खुशाल ढवळे, अतुलकुमार गवई, प्रा. हेमंत सावळे यानी आयोजन केले आहे.

निधन वार्ता

जनार्दन बिजवार

नागपूर : सतनमी नगर, लकडगंज येथील रहिवासी जनार्दन माणिकराव बिजवार यांचे गुरुवारी येथे निधन झाले. ते मृत्युसमयी 89 वर्षांचे होते. त्यांच्या पश्चात पत्नी, दोन मुले, तीन मुली आणि मोठा आप्तपरिवार आहे. त्यांच्यावर शुक्रवारी 16 जानेवारी रोजी सकाळी 11 वाजता. गंगाबाई घाटावर अंतिम संस्कार करण्यात येतील.

सुशिला सुकराम डोंगरे

नागपूर : पाचपावली, बाळाभाऊपेठ निवासी बौद्ध उपासिका सशिला सुकराम डोंगरे यांचे 14/1/2026 ला सायंकाळी 06.20 दुःखद निधन झाले. त्यांची अंतिम संस्कार वैशाली नगर निर्वाण घाट येथे करण्यात आले. रिपब्लिकन मुव्हमेंटचे उपाध्यक्ष डॉ. विनोद डोंगरे यांच्या आई आहेत. त्यांच्या पश्चात 3 मुले सुना, नातवडे आणि बराच मोठा आप्तपरिवार आहे.

मॅन्युअल जोसेफ

नागपूर : मॅन्युअल जोसेफ रिटा. सेंट अंथेनी स्कूल शिक्षक, यांचे वयाच्या 84 वर्षी दि. 05/01/2026 ला सकाळी 7.30 वाजता निधन झाले. त्यांच्यावर जरिपटका कब्रस्तान येथे संध्याकाळी 4.30 वाजता अंतिम संस्कार करण्यात आले.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. **RNI No. MAHMAR 2020/84035** Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648